

**BANKACILIK
DÜZENLEME VE DENETLEME
KURUMU**

SAYI: 2012/1

ARALIK 2011

TÜRK BANKACILIK SEKTÖRÜ GENEL GÖRÜNÜMÜ

7 Şubat 2012

BANKACILIK DÜZENLEME VE DENETLEME KURUMU

TÜRK BANKACILIK SEKTÖRÜ GENEL GÖRÜNÜMÜ

(Aralık 2011)

İÇİNDEKİLER

1. Yönetici Özeti	5
2. Personel ve Şube Sayısı	9
3. Aktif/Pasif Gelişimi	12
a) Krediler.....	16
b) Takipteki Alacaklar	22
c) Menkul Değerler Portföyü	26
d) Mevduat.....	30
e) Yurtdışı Bankalara Borçlar.....	35
f) Özkaynaklar ve Sermaye Yeterliliği	38
4. Kârlılık	42

TABLULAR

Tablo 1: Sektörün Personel Sayısının Banka Grupları Bazında Dağılımı (Kişi).....	10
Tablo 2: Sektörün Şube Sayısının Banka Grupları Bazında Dağılımı (Adet).....	10
Tablo 3: Seçilmiş Bilanço Kalemleri	12
Tablo 4: Banka Grupları Bazında Toplam Aktiflerin Gelişimi.....	15
Tablo 5: Seçilmiş Rasyolar (%)	15
Tablo 6: Banka Grupları Bazında Kredilerin Gelişimi	17
Tablo 7: Türleri İtibarıyla Krediler	18
Tablo 8: Kredi Türleri ve Banka Grupları İtibarıyla Kredilerin Gelişimi.....	21
Tablo 9: Kredi Türleri İtibarıyla Banka Gruplarının Payları	21
Tablo 10: Menkul Değerlerin Gelişimi	26
Tablo 11: Emanet Kıymetlerin ve Menkul Değerlerin Gelişimi.....	29
Tablo 12:Banka Grupları İtibarıyla Mevduatın Gelişimi.....	31
Tablo 13:Aylar İtibarıyla Kıymetli Maden Depo Hesaplarının Gelişimi.....	33
Tablo 14:Yurt Dışı Şubeler Nezdinde Toplanan Mevduat.....	34
Tablo 15:Yurtdışı Bankalardan Sağlanan Fonların Gelişimi	35
Tablo 16: Özkaynak Unsurlarının Gelişimi	39
Tablo 17: Banka Grupları Bazında Sermaye Yeterliliği Rasyosu.....	40
Tablo 18: Bankacılık Sektörü Karşılaştırmalı Gelir Tablosu.....	42
Tablo 19: Banka Grupları İtibarıyla Özkaynak ve Aktif Karlılığı (%).....	53

GRAFİKLER

Grafik 1: Personel ve Şube Sayısının Gelişimi	9
Grafik 2: Krediler ve Mevduat Yıllık Artış Oranları	13
Grafik 3: Toplam Kredilerin Gelişimi.....	16
Grafik 4: Kredilerin Türleri İtibarıyla Dağılımı	17
Grafik 5: Kur Etkisinden Arındırılmış Yıllık Kredi Değişimleri.....	18
Grafik 6: Türleri İtibarıyla Bireysel Kredilerin Yıllık Artış Oranları	20
Grafik 7: Haftalar İtibarıyla Kullanılan Kredilerin Ağırlıklı Ortalama Faiz Oranları.....	20
Grafik 8: Takipteki Alacakların Gelişimi.....	23
Grafik 9: Takipteki Alacak Hareketleri.....	23
Grafik 10: Takibe Dönüşüm Oranının Gelişimi.....	24
Grafik 11: Menkul Değerlerin Yıllık Gelişimleri	27
Grafik 12: Menkul Değerlerin Portföy Dağılımı.....	27
Grafik 13: Kamu Borç Stoku ve MDC Gelişimi.....	27
Grafik 14: Banka Gruplarına Göre Menkul Değerler	28
Grafik 15: Menkul Değerlerin Kullanımına Göre Dağılımı.....	28
Grafik 16: Emanet Kıymetlerin Yerleşiklere Göre Dağılım Payı (%).....	29
Grafik 17: Çeyrek Dönemler İtibarıyla Toplam Mevduatın Gelişimi.....	30
Grafik 18: Çeyrek Dönemler İtibarıyla TP ve YP Mevduatın Gelişimi	31
Grafik 19: Mevduatın Türleri İtibarıyla Dağılımı	31
Grafik 20: Tasarruf Mevduatı ile Ticari Mevduatın Gelişimi.....	32
Grafik 21: Banka Grupları Bazında Mevduatın Krediye Dönüşüm Oranı.....	33
Grafik 22: Yurtdışı Bankalardan Temin Edilen Fonların Vade Dağılımı ve Toplam Pasif İçindeki % Payı	36
Grafik 23: Yurtdışı Bankalardan Temin Edilen Kredi ve Mevduat Şeklindeki Fonların Vade Dağılımı ve Gelişimi	37
Grafik 24: Toplam Aktifler ve Özkaynakların Değişimi (Çeyrek dönemler itibarıyla)	38
Grafik 25: Toplam Aktifler ve Özkaynakların Değişimi (Kümülatif - Aralık 2002 bazlı).....	38
Grafik 26: Sermaye Yeterliliği Rasyosu	39
Grafik 27: Karlılık Göstergeleri	44
Grafik 28: Temel Karlılık Verileri (Çeyrek Dönemler İtibarıyla)	45
Grafik 29: Çeyrek dönemler İtibarıyla Net Faiz ve Provizyon Sonrası Net faiz Gelirleri.....	47
Grafik 30: Aktif Kalitesine İlişkin Karlılık Verileri (Çeyrek Dönemler İtibarıyla).....	48
Grafik 31: Faiz Dışı Giderler ile Sermaye Piyasası İşlem K/Z ve Kambiyo K/Z.....	49

1. Yönetici Özeti

Aralık 2011 itibarıyla¹ Türk Bankacılık Sektörü 195.292 kişi ve 10.518 adet şube ile faaliyet göstermektedir. 2011 yılında **personel sayısı** 4.112 kişi, **şube sayısı** 452 adet artmıştır. Sektörün yurtdışı şubeleşme faaliyetleri 2011 yılında devam etmiş, bu kapsamda 11 adet yurt dışı şube açılmıştır.

Bankacılık sektörünün aktif toplamı 2011 yılında %21 oranında artarak **1.218 milyar TL** seviyesine ulaşmıştır. Sektör yılın ilk yarısında %13,8 oranında büyümüş, kredi maliyetini arttırıcı düzenleme değişiklikleri ve son çeyrekte Merkez Bankası'nın parasal sıkılaştırma önlemleri çerçevesinde faiz koridorunu genişletmesi ile repo ihaleleri yoluyla yapılan fonlamayı azaltmasının etkisiyle büyüme ikinci yarıda hız kesmiştir. Bankacılık sektörü, 2011 yılında temel olarak krediler ve Merkez Bankasından alacaklar kalemlerinden kaynaklanan aktif büyümesini, mevduat, yurtdışı bankalara borçlar, repo işlemlerinden sağlanan fonlar ve ihraç edilen menkul kıymetlerdeki artış ile fonlamıştır. Bu dönemde mevduat artışı sınırlı düzeyde gerçekleşmiş, sektör aktif büyümesini fonlamak için alternatif kaynaklara başvurmuştur.

Sektörün en önemli plasman kalemi olma özelliğini koruyan **kredilerin** toplam aktifler içindeki payı 2010 yılsonuna göre 3,8 puan artarak %56,1'e yükselmiştir. Aralık 2011 itibarıyla 682,9 milyar TL seviyesine ulaşan kredilerde 2010 yılsonuna göre 157,1 milyar TL artış gözlenirken, yıllık artış oranı %29,9 ile 2010 yılının altında gerçekleşmiştir. Kredilerin reel artışı %14,6 düzeyinde gerçekleşirken, kur etkisinden arındırılmış artış oranı %21,6 olarak hesaplanmaktadır. Kredi hacmindeki artışın 68,3 milyar TL'si (%43,5) kurumsal/ticari kredilerden, 51,3 milyar TL'si (%32,6) bireysel kredilerden, 37,5 milyar TL'si (%23,9) ise KOBİ'lere kullanılan kredilerden kaynaklanmaktadır.

Haziran 2011'de Kurum tarafından yapılan ve genel kredi karşılıklarında artışa yol açan mevzuat değişikliğinin krediler üzerindeki etkisi üçüncü çeyrekte görülmüş ve kredilerin üçüncü ve son çeyrekteki artış oranları belirgin şekilde yavaşlamıştır.

---

¹ Bu çalışmada yer alan veriler, 03 Şubat 2012 tarihi itibarıyla bankaların Kurumumuz veri tabanına göndermiş oldukları kesinleşmemiş geçici bilgilerden derlenmiştir. Raporla yer alan tüm tutarlar bilanço değerleri ile ifade edilmiş olup reeskont bakiyelerini içermemektedir.

2011 yılında kredi kartı alacaklarındaki (%27,3) ve konut kredilerindeki (%22,7) artışlar bireysel kredilerdeki ortalamanın altında kalırken, diğer segmentlerdeki artışlar ortalamanın üzerinde gerçekleşmiştir. Bireysel krediler içinde konut ve taşıt kredilerinden farklı olarak genellikle borçlunun ödeme kabiliyeti dışında bir teminatı bulunmayan ihtiyaç ve diğer tüketici kredileri ise anılan dönemde %38,2 ile diğer tüm segmentlerden daha hızlı bir artış göstermiştir. Söz konusu dönemde tüketici kredilerinde gözlenen 39,4 milyar TL'lik artışın 23,9 milyar TL'lik (%60,6) kısmı "ihtiyaç ve diğer tüketici kredileri"nden kaynaklanmaktadır.

2011 yılında taksitli kredi kartı alacaklarının toplam kredi kartı alacakları içindeki payı artış eğiliminde olmuştur

Küresel ekonomik krizin etkisi ile 2008 ve 2009 yıllarında hızlı artışlar gösteren sektörün **takipteki alacaklarında** 2010 yılında başlayan düşüş eğilimi 2011 yılının son çeyreğinde sona ermiştir. Yılın son çeyreğinde %3 artış sergileyen takipteki alacaklar 2010 yılsonu ile karşılaştırıldığında %5,2 gerileyerek Aralık 2011 itibarıyla 19 milyar TL seviyesinde gerçekleşmiştir. Takipteki alacaklardaki azalış eğiliminin son çeyrekte tersine dönmesinde, takibe intikallerin takipteki alacaklardan yapılan tahsilatlara göre daha fazla artma eğilimi göstermesi etkili olmuştur. Diğer taraftan, 2010 yılsonu itibarıyla %3,7 olan takibe dönüşüm oranı 1 puan gerileyerek Aralık 2011 itibarıyla %2,7 seviyesinde gerçekleşmiştir.

Menkul değerler portföyü, yıllık bazda %1 oranında (2,9 milyar TL) azalarak Aralık 2011 itibarıyla 285 milyar TL olarak gerçekleşmiştir. Bankaların 2011 yılında, gerek likidite yönetimi gerekse kar realizasyonu kapsamında ilave menkul değer yatırımı yapmadıkları, aktif plasmanı seçimlerinde daha çok kredileri tercih ettiği gözlenmiştir. Bu dönemde, ağırlık yurtdışı yerleşiklerin olmak üzere sektörün emanet kıymetleri %46,3 (nominal olarak 48 milyar TL) artış göstermiştir.

2011 yılında bankacılık sektörü toplam pasifleri %21 oranında büyürken **mevduat** artışının %12,7 düzeyinde kalması mevduatın pasif toplamı içerisindeki payının 4,2 puan azalarak %57,1 düzeyine gerilemesine yol açmıştır. 2011 yılı genelinde mevduatın toplam kaynaklar içerisindeki payının gerilemesinde bankaların yurtdışından uygun maliyetli fon temin etmesi, mevduat müşterilerinin bir kısmının bankalarca ihraç edilen menkul kıymetlere yönelmesi, repodan sağlanan fonların göreceli maliyet avantajı ve hane halkının güçlü tüketim eğilimi etkili olmuştur. İncelenen dönemde mevduattaki artış oranı kur etkisinden arındırıldığında %6'ya gerilemektedir.

Önceki dönemlerde YP mevduat ile döviz kuru arasında gözlenen negatif korelasyonun özellikle 2011 yılının ikinci yarısından itibaren pozitifte döndüğü gözlenmiştir.

Sektörün **yurtdışı bankalardan temin ettiği borçların** toplamı, 2011 yılında %20,3 oranında (16,6 milyar USD) artarak 98,2 milyar USD'ye yükselmiştir. Sektörün yurtdışından sağladığı borçların toplam pasif içindeki payı Aralık 2009 itibarıyla %11 düzeyinde iken, Aralık 2011 döneminde %15,2 düzeyine yükselmiştir. Yurtdışı bankalardan temin edilen 1 yıla kadar vadeli fonların toplam yurtdışı bankalardan sağlanan borçlar içindeki payı %63,8'dir.

2010 yılının son çeyreğinde başlayan bankaların **menkul kıymet ihraçları** 2011 yılında hızlanmıştır. Aralık 2011 itibarıyla, 18,4 milyar TL net bakiye arz eden ihraç edilen menkul kıymetlerin %89,8'i on mevduat bankasının yurt içi ve uluslararası piyasalarda ihraç ettiği bono ve tahvillerden, kalanı ise kalkınma ve yatırım bankalarının ihraçlarından oluşmaktadır.

2011 yılsonu itibarıyla 144,6 milyar TL olarak gerçekleşen sektörün **özkaynakları**, 2010 yılsonuna göre %7,5 (10,1 milyar TL), 2011 yılının son çeyreğinde ise %2,1 (3 milyar TL) artış göstermiştir. İncelenen dönemde, sektörün karlılığının önceki yılın aynı dönemine göre %10,3 ve menkul değerler değerlendirme farklarının %93,7 azalması nedeniyle özkaynakların artış oranı, toplam aktiflerin artış oranının gerisinde kalmıştır. Kurumumuzca benimsenmiş olan ve uzun zamandır sürdürülen proaktif yaklaşımın bir yansıması olarak sektörün kar dağıtımının sınırlandırılarak, önceki yıllarda elde edilen yüksek tutarlı karların bünyede bırakılması, önemli bir tutarda yedek akçe oluşumunu ve dolayısıyla güçlü özkaynak yapısının korunmasını sağlamıştır.

Sektörün **sermaye yeterliliği rasyosu (SYR)** önceki çeyreğe göre 0,04 puan artarak %16,46 olarak gerçekleşmiştir. Yılın son çeyreğinde yabancı bankaların SYR'si sermaye benzeri krediler ile dönem net karı artışı ve ödenmiş sermaye artırımlarına bağlı olarak 1,47 puan artmıştır. Hem sektörün hem de banka gruplarının SYR düzeyi asgari yasal sınır olan %8'in, Kurumumuzca uygulanmakta olan %12'lik hedef rasyo düzeyinin ve gelişmiş ve gelişmekte olan birçok ülkenin üzerinde olup yasal özkaynakların büyük kısmı kaliteli özkaynak unsuru olarak nitelendirilen ana sermayeden oluşmaktadır.

Bankacılık sektörü 2011 yılını 19,8 milyar TL **karla** kapatmıştır. Sektörün dönem net karı, önceki yılın aynı dönemine kıyasla 2.269 milyon TL (%10,3) gerilemiştir. Daralan net faiz marjı ile genel karşılık provizyonları, diğer faiz dışı giderler ve personel giderlerindeki

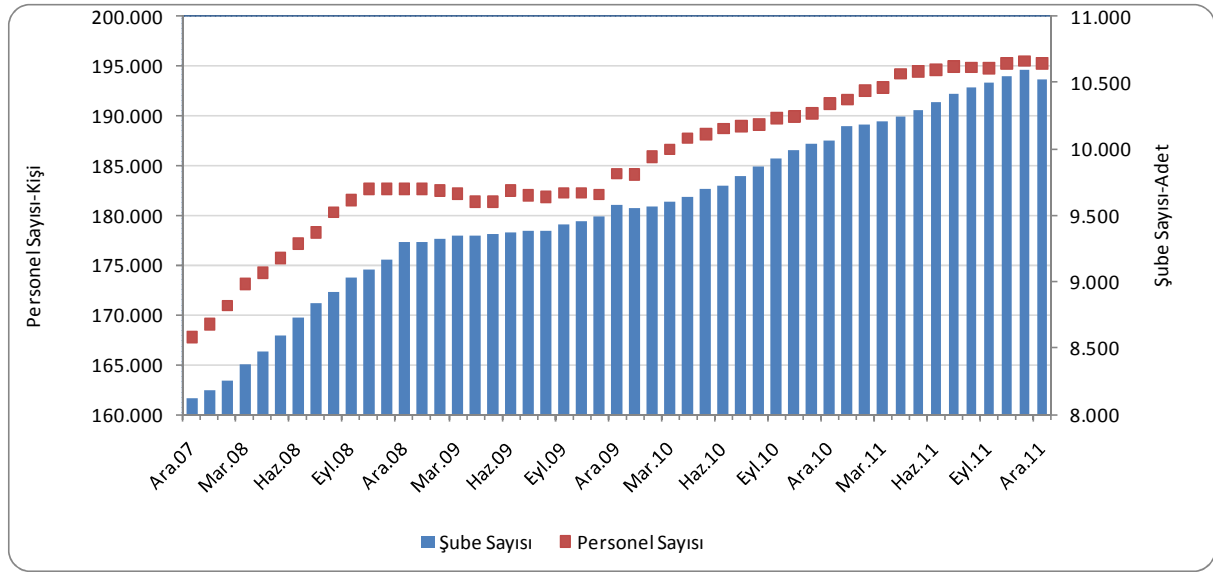
artışa bağlı olarak yüksek tutarlı artan faiz dışı giderlerin yanı sıra, sermaye piyasası işlem kar/zararı ile kambiyo kar/zararı toplamının dönem net karını artırıcı katkısındaki yüksek tutarlı azalış bir yıllık dönemde kar azalışındaki temel etkenlerdir.

Diğer taraftan 2011 yılı değerlendirildiğinde; sektörün yılı güçlü göstergelerle tamamladığı, aracılık fonksiyonunu yerine getirmede gelişme kaydederek, kredilerin GSYİH'ya oranının tarihi yüksek seviyesine ulaştığı müşahede edilmektedir. Sektörün fon kaynaklarında çeşitlilik artışı, aktif kalitesinde iyileşme, net faiz marjındaki daralma ile verimlilik artışı döneme ilişkin öne çıkan hususlardır. İzleyen dönemde, fonlama tarafında görülebilecek maliyet artışına karşılık, yükselen kredi faiz oranlarının net faiz marjına olumlu katkıda bulunacağı, takipteki alacaklarda bir miktar artış oluşabileceği ve bu artışın dönem net karının yönünü belirlemede etkili olacağı değerlendirilmektedir.

2. Personel ve Şube Sayısı

Aralık 2011 itibarıyla Türk Bankacılık Sektörü 195.292 kişi ve 10.518 adet şube ile faaliyet göstermektedir. Bankacılık sektöründe personel ve şube sayılarının gelişimine bakıldığında 2011 yılında personel sayısındaki artışın daha durağan bir seyir izlediği, şube sayısının ise 2011 yılının son ayı hariç artma eğilimini sürdürdüğü görülmektedir.

Grafik 1: Personel ve Şube Sayısının Gelişimi

2011 yılında personel sayısı 4.112 kişi, şube sayısı 452 adet artmıştır. Personel sayısında görülen değişim banka grupları itibarıyla değerlendirildiğinde, Fortisbank'ın² Türk Ekonomi Bankası'na (TEB) devri etkisi ile özel bankalar grubunun personel sayısının 5.419 kişi arttığı, yabancı banka grubunun personel sayısının ise 4.944 kişi azaldığı görülmektedir. Söz konusu devrin etkisi hariç tutulduğunda yabancı bankalar grubunun personel sayısı 372 kişi azalmaktadır. 2011 yılında kamu bankalarının personel sayısında meydana gelen 3.004 kişi artışın önemli bir kısmı yılın ikinci çeyreği (1.449 kişi) ve dördüncü çeyreğindeki (1.021 kişi) personel alımlarından kaynaklanmıştır.

² Fortisbank'ın Aralık 2010 itibarıyla 4.572 personeli ve 269 şubesi bulunmaktadır.

Tablo 1: Sektörün Personel Sayısının Banka Grupları Bazında Dağılımı (Kişi)

Banka Grupları	Aralık 2010	Haziran 2011	Eylül 2011	Aralık 2011	Değişim (Kişi)	
					Aralık 10 Aralık 11	Eylül 11 Aralık 11
Kamu Bankaları	47.235	49.423	49.218	50.239	3.004	1.021
Özel Bankalar	83.587	88.906	89.112	89.006	5.419	-106
Yabancı Bankalar	42.013	37.733	37.419	37.069	-4.944	-350
Katılım Bankaları	12.677	13.035	13.454	13.851	1.174	397
Kalkınma ve Yatırım Bankaları	5.370	5.233	5.250	4.841	-529	-409
TMSF Bankaları	298	289	286	286	-12	0
BANKACILIK SEKTÖRÜ	191.180	194.619	194.739	195.292	4.112	553

2011 yılının son çeyreğinde sektörde istihdamın 553 kişi arttığı, son iki çeyrekte istihdam artışının hız kestiği gözlenmiştir. Bu dönemde kamu bankalarının ve katılım bankalarının personel sayısı sırasıyla 1.021 kişi ve 397 kişi artmıştır. Diğer taraftan, kalkınma yatırım bankalarının personel sayısında 409 kişi, yabancı bankalar grubunun personel sayısında 350 kişi, özel bankalar grubunun personel sayısında ise 106 kişi azalış olmuştur.

Bankalar 2011 yılsonu itibarıyla sektörde 10.518 şube ile faaliyet göstermektedir. Sektörde şubeleşmenin en fazla olduğu bölgeler Marmara Bölgesi (%41), İç Anadolu Bölgesi (%17) ve Ege Bölgesi (%14)'dir.

Tablo 2: Sektörün Şube Sayısının Banka Grupları Bazında Dağılımı (Adet)

Banka Grupları	Aralık 2010	Haziran 2011	Eylül 2011	Aralık 2011	Değişim (Adet)	
					Aralık 10 Aralık 11	Eylül 11 Aralık 11
Kamu Bankaları	2.744	2.855	2.894	2.909	165	15
Özel Bankalar	4.580	4.926	4.995	4.944	364	-51
Yabancı Bankalar	2.093	1.884	1.906	1.937	-156	31
Katılım Bankaları	607	643	663	685	78	22
Kalkınma ve Yatırım Bankaları	40	41	41	41	1	0
TMSF Bankaları	2	2	2	2	0	0
BANKACILIK SEKTÖRÜ	10.066	10.351	10.501	10.518	452	17

2011 yılında şube sayısındaki değişim banka grupları itibarıyla değerlendirildiğinde, özel bankalar grubunun şube sayısının 364 adet, kamu bankalarının şube sayısının 165 adet, katılım bankalarının şube sayısının 78 adet arttığı, yabancı banka grubunun şube sayısının ise 156 adet azaldığı görülmektedir. Fortisbank'ın TEB'e devri hariç tutulduğunda yabancı bankaların şube sayısı 113 adet artış göstermiştir. Ayrıca söz konusu devrin ardından yapılan

yeniden yapılandırmanın sonucu kapatılan şubeler yılın son çeyreğinde özel bankaların şube sayısındaki azalışta etkili olmuştur.

Yılın son çeyreğinde bankacılık sektörü şube sayısındaki artış hız keserek 17 adet olmuştur. Bu dönemde kapanan şubeler İstanbul'da (%50) yoğunlaşırken yeni açılan şubeler İstanbul (%42), Ankara (%11) ve İzmir'de (%10) yoğunlaşmıştır.

Aralık 2011 itibarıyla sektörde şube başına düşen aktif tutarı yılsonuna kıyasla %15,8 oranında artarak 116 milyon TL'ye ulaşmıştır. Yabancı bankalar hariç tüm banka grupları şube sayılarındaki artışa göre daha yüksek oranda bilanço büyümesi gerçekleştirmişlerdir.

Türk Bankacılık Sektörünün yurtdışı şubeleşme faaliyetleri 2011 yılında devam etmiştir. Bu kapsamda kamu bankalarında 6 adet, özel bankalarda 4 adet ve katılım bankalarında 1 adet olmak üzere toplam 11 adet yurt dışı şube³ açılmıştır. Aralık 2011 itibarıyla off-shore şubeler dahil 77 adet yurtdışı şube ve 11 adet temsilcilikle toplamda 17 ülkede faaliyet gösteren sektörün iştirakler de dahil edildiğinde faaliyet gösterdiği yabancı ülke sayısı 31'e yükselmektedir.

---

³ Irak Erbil'de 4 adet ve Suudi Arabistan Cidde'de 1 adet, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nde 5 adet ve Yunanistan'da 1 adet yeni şube faaliyete geçmiştir.

3. Aktif/Pasif Gelişimi

Bankacılık sektörünün aktif toplamı 2011 yılında %21 oranında artarak **1.218 milyar TL** seviyesine ulaşmıştır. Sektör yılın ilk yarısında %13,8 oranında büyümüş, kredi maliyetini arttırıcı düzenleme değişiklikleri ve son çeyrekte Merkez Bankası'nın parasal sıkılaştırma önlemleri çerçevesinde faiz koridorunu genişletmesi ile repo ihaleleri yoluyla yapılan fonlamayı azaltmasının etkisiyle büyüme ikinci yarıda hız kesmiştir. Sonuç olarak, özellikle 2011 yılının son çeyreğindeki %0,3'lük düşük oranlı büyüme, ikinci yarı büyümesini %6,3 ile sınırlamıştır. 2011 yılında TP cinsinden varlıklar %13,3 büyürken, YP varlıklar döviz kurlarındaki artışın etkisiyle %43,2 (USD bazında %16,6) büyümüştür.

Tablo 3: Seçilmiş Bilanço Kalemleri

Milyon TL	Aralık 2011	Değişim (Yıllık)		Değişim (Son Çeyrek)		Milyon TL	Aralık 2011	Değişim (Yıllık)		Değişim (Son Çeyrek)	
		Tutar	%	Tutar	%			Tutar	%	Tutar	%
LİKİT AKTİFLER (1)	166.930	48.498	41,0	-8.861	-5,0	MEVDUAT	695.501	78.465	12,7	11.813	1,7
◦ TCMB	39.762	5.379	15,6	-39.627	-49,9	REPO	96.953	39.452	68,6	-18.605	-16,1
KREDİLER	682.919	157.068	29,9	21.636	3,3	YURTDIŞI BORÇLAR (Milyon TL) (2)	184.445	59.277	47,4	4.449	2,5
TAKİPTEKİ ALACAKLAR (Brüt)	18.960	-1.033	-5,2	553	3,0	◦ YURTDIŞI BORÇLAR (Milyon USD)(2)	98.226	16.583	20,3	340	0,3
MENKUL DEĞERLER	284.982	-2.873	-1,0	-3.336	-1,2	İHRAÇ EDİLEN MENKUL KIYMETLER (Net)	18.448	15.336	492,7	2.059	12,6
						ÖZKAYNAKLAR	144.595	10.054	7,5	3.021	2,1
						◦ Dönem Net Karı/Zararı	19.847	-2.269	-10,3	-	-
TOPLAM AKTİFLER	1.217.620	210.952	21,0	3.959	0,3	TOPLAM PASİFLER	1.217.620	210.952	21,0	3.959	0,3
GAYRİNAKDİ KREDİLER	218.580	55.011	33,6	11.603	5,6						
TÜREV ÜRÜNLER (3)	293.794	93.083	46,4	-8.433	-2,8						

(1) Nakit Değerler, Merkez Bankasından, Para Piyasalarından, Bankalardan ve Ters Repo İşlemlerinden Alacaklar ile Zorunlu Karşılıklar toplamından oluşmaktadır.

(2) Yurtdışı bankalar ve yurtdışı merkez şubelerden sağlanan repo, mevduat, kredi, sendikasyon ve sekürütizasyon kredileri ile sermaye benzeri kredileri içermektedir.

(3) Türev ürünler tek bacaklı olarak alınmıştır.

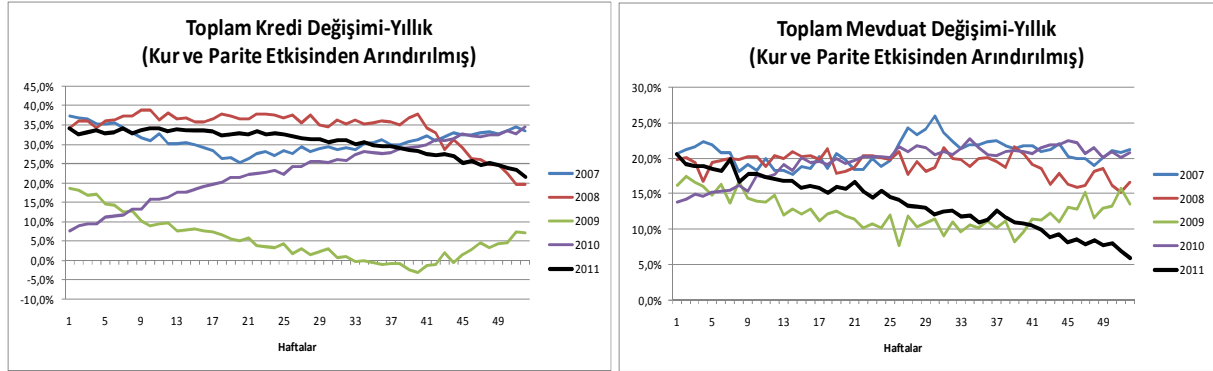
Bankacılık sektörü, 2011 yılında temel olarak krediler ve Merkez Bankasından alacaklar kalemlerinden kaynaklanan aktif büyümesini, mevduat, yurtdışı bankalara borçlar, repo işlemlerinden sağlanan fonlar ve ihraç edilen menkul kıymetlerdeki artış ile fonlamıştır. Bu dönemde mevduat artışı sınırlı düzeyde gerçekleşmiş, sektör aktif büyümesini fonlamak için alternatif kaynaklara başvurmuştur.

Likit aktifler, zorunlu karşılık oranlarındaki yükselme sonucunda Merkez Bankasından alacaklar ve zorunlu karşılıklar hesabındaki ciddi artışa bağlı olarak %41 oranında (48,5 milyar TL) artmıştır. Son çeyrekte, Merkez Bankası'nca zorunlu karşılık oranlarının indirilmesi ve TL zorunlu karşılık yükümlülüğünün bir kısmının (son değişiklikle %40) YP cinsinden bloke hesaplarda tutulabilmesine imkan tanınması sonucunda serbest kısmın tutulduğu Merkez Bankasından alacaklar kalemi 39,6 milyar TL azalırken, bloke kısmın tutulduğu zorunlu karşılıklar kalemi 17 milyar TL artmıştır. Buradan açığa çıkan fonun 10,3 milyar TL'lik kısmı ise ters repo işlemleri yoluyla bankalara plase edilmiştir.

2011 yılında sektörün kredileri %29,9 oranında artarken, menkul değerler portföyü %1 oranında azalmıştır. Bu gelişmelere bağlı olarak, kredilerin toplam aktif içindeki payı Aralık 2010'daki %52,2 düzeyinden, 2011 yılsonunda %56,1 düzeyine yükselmiş, menkul değerler portföyünün toplam aktif içindeki payı ise %28,6 seviyesinden %23,4 seviyesine gerilemiştir. Söz konusu oranlar, Aralık 2002'den sonraki tüm dönemler dikkate alındığında, krediler açısından en yüksek, menkul değerler açısından da en düşük seviyelerdir.

İzleyen grafiklerde sektörün kur etkisinden arındırılmış yıllık kredi ve mevduat artışlarının gelişimi yıllar itibarıyla karşılaştırmalı olarak verilmektedir. Buna göre 2011 yılında krediler %21,6, mevduat ise %6 oranında artış göstermiştir. Kredilerin yıllık artış hızı özellikle 2011 yılının Haziran ayından itibaren azalma eğilimine girmiştir. Mevduattaki yıllık artış hızı ise son beş yılın en düşük seviyelerine gerilemiştir.

Grafik 2: Krediler ve Mevduat Yıllık Artış Oranları

2011 yılının tamamında %5,2 oranında (1.033 milyon TL) azalan brüt takipteki alacaklar bakiyesinde, son çeyrekte 553 milyon TL (%3) artış görülmüştür. 2011 yılı boyunca takipteki alacaklar hesabına yeni intikallerde %9,5 oranında (1,2 milyar TL) azalma olurken, dönem içinde takipteki alacaklardan 9,3 milyar TL tahsilat yapılmış, 2,2 milyar TL ise büyük ölçüde varlık yönetim şirketlerine satılmak suretiyle aktiften silinmiştir.

Aralık 2011 itibarıyla, toplam pasifin %57,1'ini mevduat, %15,1'ini yurtdışı borçlar, %8'ini ise repo yoluyla sağlanan fonlar oluşturmaktadır. 2011 yılında %12,7 artış oranı ile aktif büyüme hızının gerisinde kalan mevduatın toplam pasifler içindeki payı 4,2 puan azalmıştır. Söz konusu azalmada, yurtdışından uygun maliyetli kaynak temin edilebilmesi, Merkez Bankası ile yapılan repo işlemlerinden sağlanan fonların maliyet avantajı (Merkez Bankası'nın sıkılaştırıcı para politikası çerçevesinde faiz koridorunu genişletip, repo ihalelerini azaltmasına kadar), bankaların menkul kıymet ihraçları ve yurtiçi tasarruf oranının tarihi en düşük seviyelerine gerilemesi önemli rol oynamıştır.

2011 yılında yurtdışı borçlarda USD bazında %20,3 (16,6 milyar USD) artış gerçekleşmiştir. Repo işlemlerinden sağlanan fonlar ise, zorunlu karşılık oranlarındaki artışa bağlı fon ihtiyacı nedeniyle, 2010 yılsonuna göre %68,6 oranında (39,5 milyar TL) artış sergilemiştir. Ağırlıklı olarak TCMB ile yapılan repo işlemlerinden kaynaklı söz konusu artışta, repodan sağlanan fonların maliyet avantajının etkili olduğu değerlendirilmektedir.

Diğer taraftan, 2011 yılının son çeyreğinde, krediler ve ters repo işlemlerinden alacaklar artarken, Merkez Bankasından alacaklar ve menkul değerler azalmış, pasifte ise mevduatta sınırlı bir artış, repo yoluyla sağlanan fonlarda ise, Merkez Bankası ile yapılan repo işlemlerindeki azalmaya bağlı olarak, %16,1 (18,6 milyar TL) azalış görülmüştür. Merkez Bankasından alacaklar, zorunlu karşılıklar ve repo işlemlerinden sağlanan fonlar hesapları TCMB'nin son dönemlerde yaptığı düzenleme değişiklikleri ve para politikası kararlarına bağlı olarak hareket etmekte, bankaların fonlama ve likidite yapıları üzerinde etkili olmaktadır.

2010 yılının son çeyreğinde başlayan bankaların menkul kıymet ihraçları 2011 yılında hızlanmıştır. Aralık 2011 itibarıyla, 18,4 milyar TL net bakiye arz eden ihraç edilen menkul kıymetlerin %89,8'i on mevduat bankasının yurt içi ve uluslararası piyasalarda ihraç ettiği bono ve tahvillerden, kalanı ise kalkınma ve yatırım bankalarının ihraçlarından oluşmaktadır. Menkul kıymetlerin %37,7'si yurtdışı, %62,3'ü yurtiçi piyasalara ihraç edilmiştir. Söz konusu ihraçların %45,1'i bireysel (130.795 kişi), %54,9'u ise kurumsal (767 kişi) yatırımcılara tahsis edilmiştir. Yurtiçi piyasalarda ihraç edilen menkul kıymetlerin yabancı yatırımcıların portföyünde bulunan kısmı ise %5'in altındadır.

Aralık 2011'de bir önceki yıla göre, %7,5 oranında artan özkaynakların toplam pasifler içerisindeki payı 1,5 puan azalarak %11,9 düzeyinde gerçekleşmiştir.

Türev işlemler, 2011 yılında 93 milyar TL (%46,4) (USD bazında %19,2) artarak 293,8 milyar TL seviyesine ulaşmıştır. Ağırlıklı olarak on-shore bankalarla yapılan türev işlemlerin %65,9'unu swap işlemleri oluşturmaktadır. Swap işlemleri, aktif/pasif vade uyumsuzluğunun giderilmesi, TL/döviz likiditesi sağlanması, yabancı para pozisyonunun dengelenmesi, faiz ve kur beklentileri çerçevesinde koruma veya kazanç sağlanması gibi amaçlarla yapılmaktadır. Opsiyon işlemleri %17,5'lik pay, forward işlemleri ise %15,7'lik pay ile diğer önemli işlem türleri olarak öne çıkmaktadır. 2010 yılsonu ile karşılaştırıldığında swap ve forward işlemlerin ağırlığında bir miktar artış, opsiyon ve futures işlemlerinde ise azalış gözlenmiştir. 2011 yılının son çeyreğinde ise, döviz kurlarında yükselen volatilité nedeniyle, temelde bankaların alıcı olduğu müşterilerle döviz/TL üzerinden yapılan opsiyon

işlemlerine yönelik talebin azalmasına bağlı olarak opsiyon işlemleri %26,6 (9,9 milyar USD) gerilemiş, toplam türev işlemler ise %4,7 (7,7 milyar USD) azalmıştır.

Gayrinakdi krediler, nakdi kredilere paralel bir şekilde 2011 yılında %33,6 oranında artarak 218,6 milyar TL'ye ulaşmıştır. Teminat mektupları yılsonuna göre 1,8 puan azalış sonrası %71,8'lik pay ile gayrinakdi krediler içindeki ağırlığını sürdürürken, akreditifler %18,7'lik pay ile ikinci sırada yer almaktadır.

Tablo 4: Banka Grupları Bazında Toplam Aktiflerin Gelişimi

(Milyon TL)					Sektör İçindeki Payı (%)		Aralık 2010 - 2011 Değişim	
	Aralık 2010	Haziran 2011	Eylül 2011	Aralık 2011	Aralık 2010	Aralık 2011	Tutar	(%)
Kamu Bankaları	298.593	342.059	344.481	341.550	29,7	28,1	42.957	14,4
Özel Bankalar	497.088	576.058	620.351	619.111	49,4	50,8	122.023	24,5
Yabancı Bankalar	135.840	144.716	156.449	158.284	13,5	13,0	22.444	16,5
Katılım Bankaları	43.339	48.282	53.573	56.152	4,3	4,6	12.813	29,6
Kalkınma ve Yatırım B.	30.958	34.005	37.929	41.643	3,1	3,4	10.685	34,5
TMSF Bankaları	849	855	877	880	0,1	0,1	31	3,7
SEKTÖR TOPLAMI	1.006.667	1.145.975	1.213.660	1.217.620	100,0	100,0	210.953	21,0

Banka grupları itibarıyla, 2011 yılında toplam aktiflerde en yüksek artış 122 milyar TL (%24,5) ile özel bankalar grubunda gerçekleşmiştir. Sektör paylarında ise, aktif toplamındaki söz konusu büyümenin etkisiyle özel bankaların payı 1,5 puan artarken, yabancı bankaların payı 0,5 puan azalmıştır. Bu değişimde, Fortis Bank'ın TEB ile birleşmesinin önemli bir etkisi vardır. Diğer taraftan, kamu bankalarının payı 1,5 puan azalırken, katılım ve kalkınma yatırım bankalarının payı 0,3 puan artmıştır.

Bankacılık sektörüne ilişkin seçilmiş rasyoların dönemler itibarıyla gelişimi izleyen tabloda yer almaktadır.

Tablo 5: Seçilmiş Rasyolar (%)

	Aralık 2010	Haziran 2011	Eylül 2011	Aralık 2011
Kredilerin Takibe Dönüşüm Oranı (1)	3,7	2,9	2,7	2,7
Sermaye Yeterliliği Rasyosu	19,0	17,2	16,4	16,5
Mevduatın Krediye Dönüşüm Oranı (1)	88,5	97,0	99,5	101,0
Aktif Karlılığı- ROA (Dönem Net Karı/Ortalama Aktifler)(2)	2,5	1,9	1,8	1,7
Özkaynak Karlılığı- ROE (Dönem Net Karı/Ortalama Özkaynaklar)(2)	20,1	16,6	15,4	15,5
Serbest Sermaye/Toplam Aktifler	9,9	8,9	8,6	8,8
Toplam Aktifler / GSYİH	91,2	95,2	96,7	

(1) Finansal Kiralama Alacakları ve Brüt Takipteki Alacaklar kalemleri kredi bakiyesine dahildir.

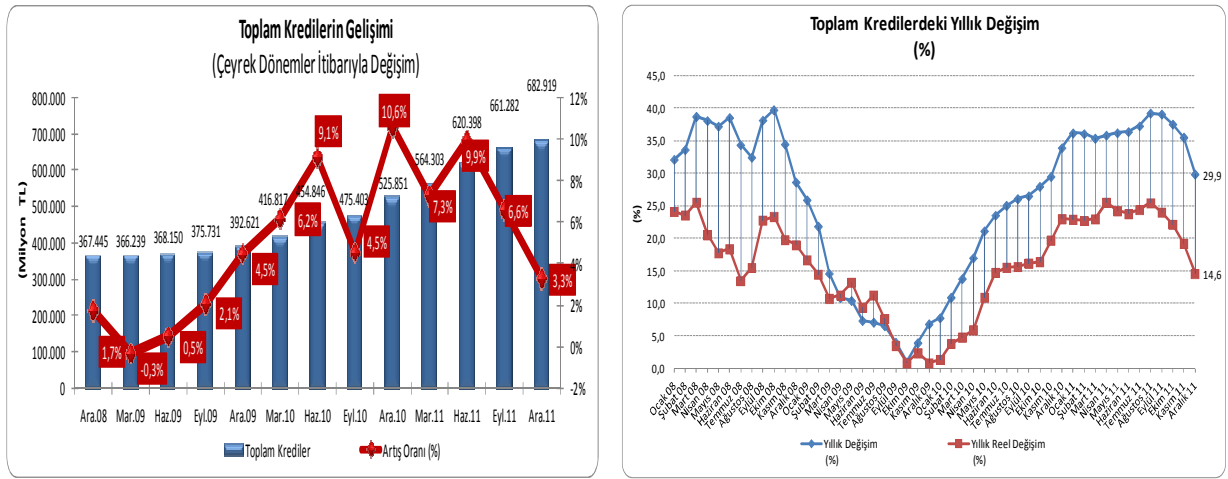
(2) Ara dönemlere ilişkin oranlar yıllıklandırılmıştır.

a) Krediler

Sektörün en önemli plasman kalemi olma özelliğini koruyan kredilerin⁴ toplam aktifler içindeki payı 2010 yılsonuna göre 3,8 puan artarak %56,1'e yükselmiştir. Aralık 2011 itibarıyla 682,9 milyar TL seviyesine ulaşan kredilerde 2010 yılsonuna göre 157,1 milyar TL artış gözlenirken, yıllık artış oranı %29,9 ile 2010 yılının altında gerçekleşmiştir.

2011 yılında kredilerde enflasyondan arındırılmış reel artış %14,6 düzeyinde gerçekleşirken, kur etkisinden arındırılmış artış oranı ise %21,6 olarak hesaplanmaktadır.

Grafik 3: Toplam Kredilerin Gelişimi

Krediler, 2011 yılı içinde en yüksek büyümesini %9,9 ile yılın ikinci çeyreğinde sergilemiştir. Haziran 2011'de Kurum tarafından yapılan ve genel kredi karşılıklarında artışa yol açan mevzuat değişikliğinin etkisi üçüncü çeyrekte görülmüş ve kredilerin üçüncü ve son çeyrekteki artış oranları belirgin şekilde yavaşlamıştır. Azalan artış eğilimi neticesinde kredilerde yılın son çeyreğindeki artış oranı diğer çeyreklerin altında, %3,3 olarak gerçekleşmiştir.

2010 yılsonu ile karşılaştırıldığında TP kredilerde %26,3 (101,1 milyar TL), YP kredilerde ise USD bazında %13,5 (12,5 milyar USD) artış yaşanmıştır. 2011 yılında yaşanan toplam kredi artışının %64,4'ü TP kredilerden kaynaklanmaktadır.

⁴ Krediler tutarında ve buna bağlı olarak hesaplanan oranlarda finansal kiralama alacakları dikkate alınmamıştır.

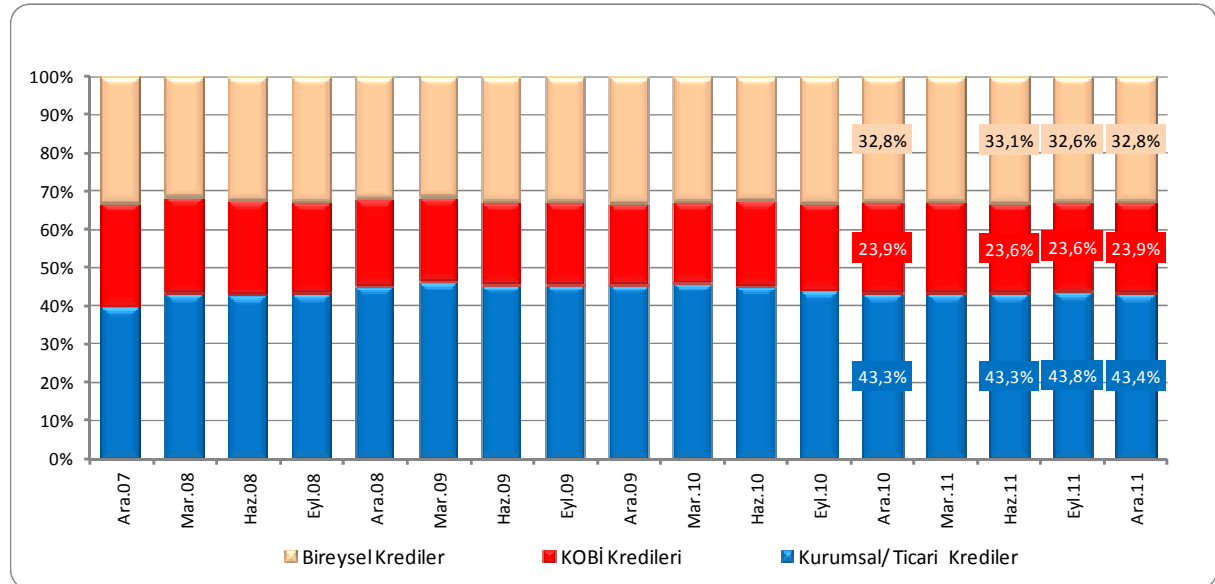
Tablo 6: Banka Grupları Bazında Kredilerin Gelişimi

	Aralık 2010			Aralık 2011			DEĞİŞİM					
	TP (Mio TL)	YP (Mio USD)	TOPLAM (Mio TL)	TP (Mio TL)	YP (Mio USD)	TOPLAM (Mio TL)	Aralık 2010 - Aralık 2011			Tutar		
							TP (Mio TL)	YP (Mio USD)	TOPLAM (Mio TL)	TP (Mio TL)	YP (Mio USD)	TOPLAM (Mio TL)
Kamu Bankaları	113.729	19.722	144.053	138.980	22.364	181.222	25.251	2.642	37.169	22,2	13,4	25,8
Özel Bankalar	166.083	58.557	256.120	225.116	66.013	349.809	59.033	7.457	93.689	35,5	12,7	36,6
Yabancı Bankalar	65.370	8.763	78.844	73.663	8.843	90.367	8.294	80	11.523	12,7	0,9	14,6
Katılım Bankaları	28.694	1.385	30.823	34.637	2.065	38.538	5.943	680	7.715	20,7	49,1	25,0
Kalkınma ve Yatırım Bankaları	9.881	3.986	16.010	12.445	5.579	22.982	2.564	1.592	6.972	26,0	39,9	43,6
TMSF Bankaları	1	0	1	1	0	1	0	0	0	13,9	0,0	13,9
BANKACILIK SEKTÖRÜ	383.757	92.413	525.851	484.842	104.864	682.919	101.085	12.450	157.068	26,3	13,5	29,9

2011 yılında özel bankalar ile kalkınma ve yatırım bankalarının kredilerindeki artış sektör ortalamasının üzerinde gerçekleşmiştir. Özel bankalardaki artışta Fortis Bank – TEB birleşmesi de etkili olmuştur. Şöyle ki, Aralık 2010 döneminde yabancı bankalar grubunda yer alan Fortis Bank'ın özel bankalar arasında dikkate alınması halinde, özel bankaların yıllık kredi artışı %32,5 olarak hesaplanırken; yabancı bankaların kredilerindeki artışın ise %14,6 yerine %27,4 olacağı hesaplanmaktadır. Anılan dönemde kamu bankalarının ve katılım bankalarının kredilerindeki artışlar ise sektör ortalamasının altında kalmıştır.

Aralık 2011 itibarıyla bankacılık sektörü toplam kredilerinin %43,4'ü kurumsal/ticari kredilerden, %32,8'i bireysel kredilerden, %23,9'u ise KOBİ kredilerinden oluşmaktadır. 2010 yılsonu ile karşılaştırıldığında kredi türlerinin dağılımında önemli bir değişim gözlenmemektedir.

Grafik 4: Kredilerin Türleri İtibarıyla Dağılımı

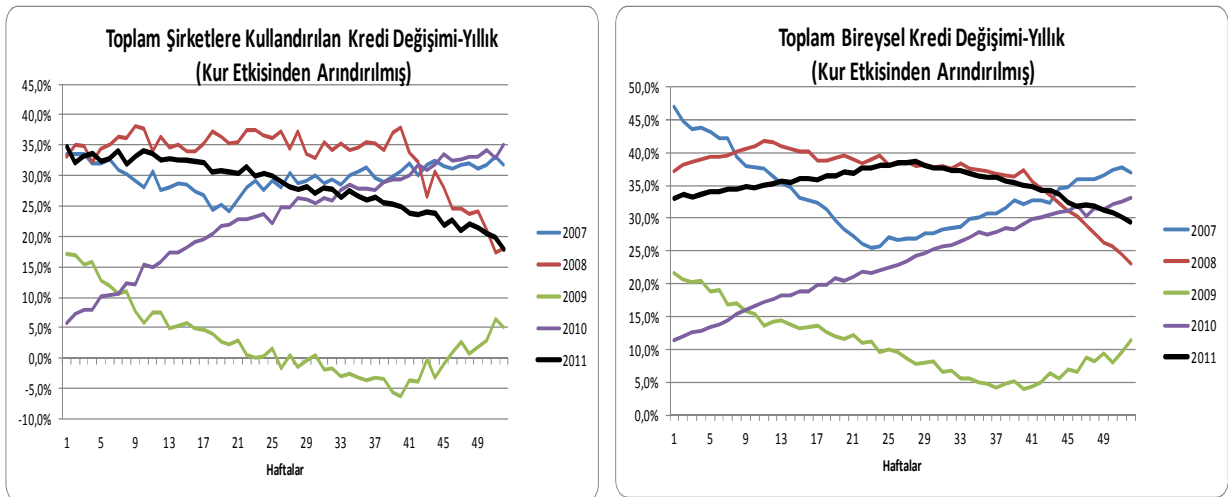
Tablo 7: Türleri İtibarıyla Krediler

(Milyon TL)					DEĞİŞİM			
	Aralık 2010	Haziran 2011	Eylül 2011	Aralık 2011	Aralık 2010 - Aralık 2011		Eylül 2011 - Aralık 2011	
					Tutar	(%)	Tutar	(%)
TOPLAM	525.851	620.398	661.282	682.919	157.068	29,9	21.636	3,3
Kurumsal/Ticari Krediler	227.760	268.720	289.592	296.094	68.334	30,0	6.502	2,2
KOBİ Kredileri	125.468	146.166	156.226	162.930	37.462	29,9	6.703	4,3
Mikro İşletmeler	42.580	48.316	52.406	55.218	12.638	29,7	2.812	5,4
Küçük İşletmeler	32.206	38.599	41.938	42.897	10.691	33,2	959	2,3
Orta İşletmeler	50.682	59.251	61.882	64.815	14.133	27,9	2.932	4,7
Bireysel Krediler	172.623	205.512	215.464	223.895	51.272	29,7	8.431	3,9
Kredi Kartları	43.582	49.263	52.447	55.491	11.909	27,3	3.044	5,8
Tüketici Kredileri	129.041	156.249	163.017	168.404	39.363	30,5	5.387	3,3
Konut	60.800	70.841	72.808	74.590	13.790	22,7	1.782	2,4
Taahhüt	5.666	6.567	6.792	7.366	1.701	30,0	575	8,5
İhtiyaç + Diğer	62.575	78.840	83.417	86.448	23.873	38,2	3.031	3,6

Kredilerde 2009 yılının son çeyreğinde başlayan artış eğiliminin 2011 yılında tüm kredi türlerinde devam ettiği gözlenmektedir. 2011 yılında kredi hacminde yaşanan toplam 157,1 milyar TL'lik artışın 68,3 milyar TL'si (%43,5) kurumsal/ticari kredilerden, 51,3 milyar TL'si (%32,6) bireysel kredilerden, 37,5 milyar TL'si (%23,9) ise KOBİ'lere kullanılan kredilerden kaynaklanmaktadır. Kredi türleri itibarıyla yıllık artışların sektör ortalamasına yakın oranlarda olduğu görülürken; son çeyrekte KOBİ kredileri %4,3 ile en hızlı artan kredi türü olmuş, anılan dönemde bireysel krediler %3,9, kurumsal/ticari krediler ise %2,2 artış sergilemiştir. Son çeyrekte tüm kredi türlerinde artışların önceki çeyreklere göre yavaşladığı görülmektedir.

Diğer taraftan, kur artışlarının etkisi dikkate alınmadığında toplam kredilerdeki yıllık artış %21,6 olarak hesaplanırken, 2011 yılı başından itibaren YP kredilerin ağırlık kazandığı kurumsal/ticari kredilerin artış oranı %16,7, KOBİ kredilerinin yıllık artış oranı ise %24,7 olarak hesaplanmaktadır.

Grafik 5: Kur Etkisinden Arındırılmış Yıllık Kredi Değişimleri

Şirketler kesimine kullandırılan kredilerin kur etkisinden arındırılmış yıllık artış oranları 2011 yılında genel olarak azalma eğiliminde olmuş ve 2009 yılı hariç son dört yılın gerisinde kalmıştır. Bireysel kredilerdeki yıllık artış oranları ise 2011 yılı boyunca %30'un üzerinde seyrederken yılın son haftasında %29,3 seviyesinde gerçekleşmiştir.

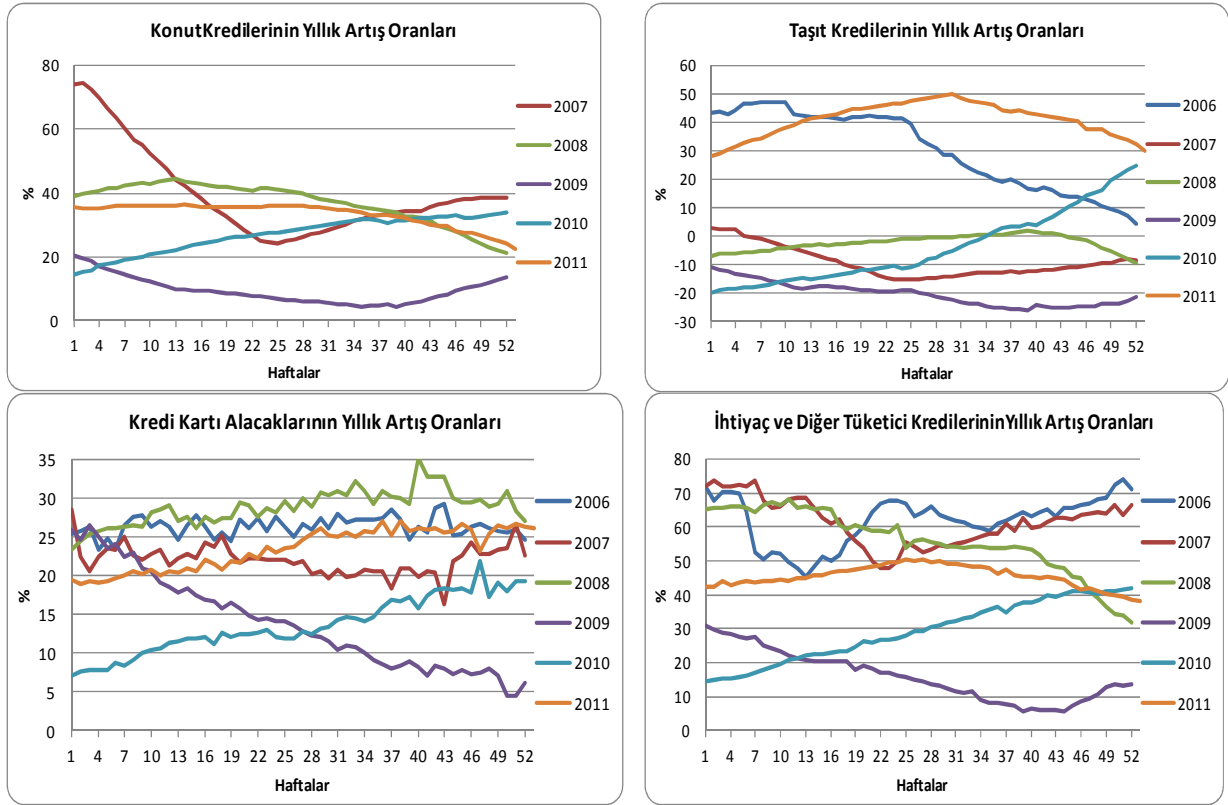
Sektörün kredi hacmi içinde %32,8 paya sahip olan bireysel krediler 2010 yılsonuna göre 51,3 milyar TL, son çeyrekte ise 8,4 milyar TL artarak Aralık 2011 itibarıyla 223,9 milyar TL seviyesine ulaşmıştır. Bireysel kredilerin 55,5 milyar TL'si (%24,8) kredi kartı alacaklarından, 168,4 milyar TL'si (%75,2) ise tüketici kredilerinden oluşmaktadır.

2011 yılında kredi kartı alacaklarındaki (%27,3) ve konut kredilerindeki (%22,7) artışlar bireysel kredilerdeki ortalamanın altında kalırken, diğer segmentlerdeki artışlar ortalamanın üzerinde gerçekleşmiştir. Bireysel krediler içinde konut ve taşıt kredilerinden farklı olarak genellikle borçlunun ödeme kabiliyeti dışında bir teminatı bulunmayan ihtiyaç ve diğer tüketici kredileri ise anılan dönemde %38,2 ile diğer tüm segmentlerden daha hızlı bir artış göstermiştir. Söz konusu dönemde tüketici kredilerinde gözlenen 39,4 milyar TL'lik artışın 23,9 milyar TL'lik (%60,6) kısmı "ihtiyaç ve diğer tüketici kredileri"nden kaynaklanmaktadır.

2011 yılında taksitli kredi kartı alacaklarının toplam kredi kartı alacakları içindeki payı artış eğiliminde olmuştur. 2010 yılsonunda bireysel kredi kartı alacaklarının %44,4'ü taksitli kredi kartı alacaklarından oluşmakta iken, söz konusu oran Aralık 2011 itibarıyla %47,1'e yükselmiştir.

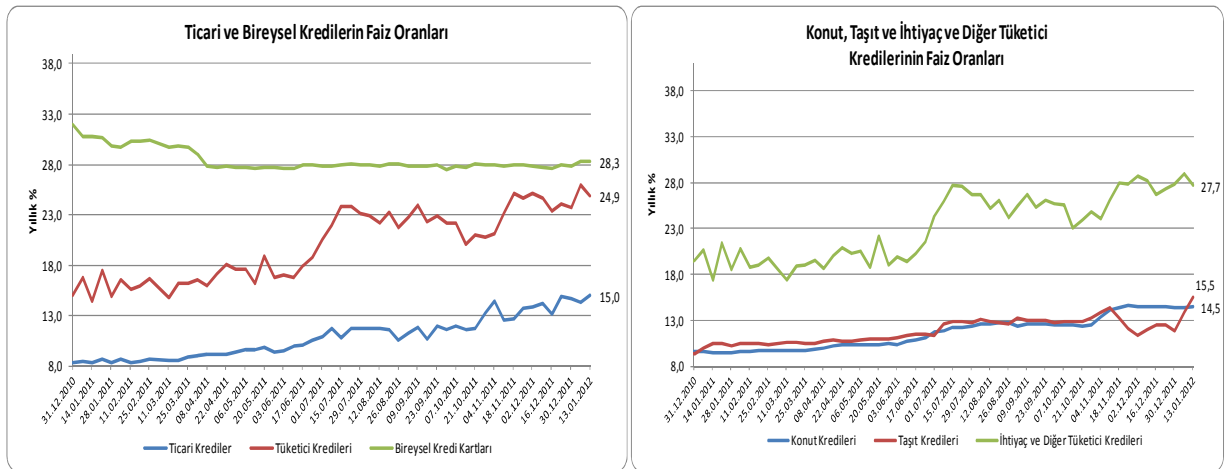
Tüketici kredilerinde yıllık artışların özellikle 2011 yılının ikinci yarısında yavaşladığı gözlenmektedir. İhtiyaç ve diğer tüketici kredilerinde Haziran 2011 döneminde %50,6 seviyesine kadar yükselen yıllık artış oranı 16.06.2011 tarihli Kurul Kararı ile söz konusu krediler için karşılık oranlarının artırılmasına bağlı olarak bu tarihten itibaren azalmaya başlamış ve yılsonunda %38,6 olarak gerçekleşmiştir. Kredi kartı alacaklarının yıllık artış oranı ise %25 civarında seyretmektedir.

Grafik 6: Türleri İtibarıyla Bireysel Kredilerin Yıllık Artış Oranları

2011 yılının ikinci yarısından itibaren kredi faiz oranlarında belirgin yükselişler gözlenmiş olup, son bir yıllık dönemde tüketici kredilerinin ortalama faiz oranı %15'ten %23,7'ye, ticari kredilerin faiz oranları ise %8,3'ten %14,7 düzeyine yükselmiştir. Ayrıca, bu dönemde ihtiyaç ve diğer tüketici kredisi faiz oranlarının kredi kartı faiz oranlarına yaklaştığı görülmektedir.

Grafik 7: Haftalar İtibarıyla Kullanılan Kredilerin Ağırlıklı Ortalama Faiz Oranları

Kaynak: TCMB

2011 yılında artan maliyetlerin bankalarca kredi fiyatlamasına masraflar yoluyla yansıtılarak da karşılanmaya çalışıldığı gözlenmektedir. Bu çerçevede, kredilerden alınan masrafların 2011 yılında yıllık kredi faiz oranlarına ortalama etkisi ticari kredilerde 0,7 puan, konut kredilerinde 0,7 puan, taşıt kredilerinde 2 puan, ihtiyaç ve diğer tüketici kredilerinde 3,9 puan ve kredi kartlarında 4,2 puan olarak hesaplanmaktadır.

Kredilerin kullandırıldığı sektörler itibarıyla dağılımına bakıldığında, Aralık 2011 itibarıyla en fazla kredi kullandırımının %33,2 ile “tüketici kredileri ve kredi kartları”, %20,4 ile “toplam imalat sanayii” ve %11,2 ile “toptan ve perakende ticaret” sektörlerinde olduğu görülmektedir. “Toplam imalat sanayii”ne kullandırılan krediler 2010 yılsonuna göre %30,7 “toptan ve perakende ticaret” sektörüne kullandırılan krediler ise %33,6 artış göstermiştir.

Tablo 8: Kredi Türleri ve Banka Grupları İtibarıyla Kredilerin Gelişimi

(milyon TL)	Aralık 2010				Aralık 2011				Değişim			
	Kurumsal	KOBİ	Bireysel	TOPLAM	Kurumsal	KOBİ	Bireysel	TOPLAM	Tutar			
									Kurumsal	KOBİ	Bireysel	TOPLAM
Kamu Bankaları	66.934	27.482	49.638	144.053	78.114	36.646	66.462	181.222	11.180	9.164	16.824	37.169
Özel Bankalar	106.496	66.451	83.173	256.120	151.330	88.187	110.291	349.809	44.834	21.736	27.118	93.689
Yabancı Bankalar	26.242	17.664	34.938	78.844	30.613	19.977	39.777	90.367	4.371	2.313	4.839	11.523
Katılım Bankaları	14.723	11.577	4.524	30.823	16.475	15.472	6.591	38.538	1.751	3.895	2.068	7.715
Kalkınma ve Yatırım Bankaları	13.365	2.294	350	16.010	19.562	2.647	773	22.982	6.197	353	423	6.972
TMSF Bankaları	0	0	1	1	0	0	1	1	0	0	0	0
BANKACILIK SEKTÖRÜ	227.760	125.468	172.623	525.851	296.094	162.930	223.895	682.919	68.334	37.462	51.272	157.068

2010 yılsonu ile karşılaştırıldığında kamu bankaları grubunun kurumsal/ticari krediler dışında sektör payının arttığı, özel bankalar grubunun özellikle kurumsal kredilerde olmak üzere tüm kredi türlerinde sektör payının arttığı, yabancı bankalar grubunun tüm kredi türlerinde payının azaldığı, katılım bankalarının ise kurumsal/ticari kredilerdeki payı azalırken, diğer kredi türlerindeki payının arttığı görülmüştür. Ancak, Aralık 2010 döneminde yabancı bankalar grubunda yer alan Fortis Bank’ın özel bankalar arasında dikkate alınması halinde, özel bankaların kurumsal/ticari krediler dışındaki kredi türlerinde piyasa payında azalış; yabancı bankaların ise KOBİ kredilerindeki piyasa payında artış olacağı hesaplanmaktadır.

Tablo 9: Kredi Türleri İtibarıyla Banka Gruplarının Payları

(%)	Aralık 2010				Aralık 2011				Değişim (Puan)			
	Kurumsal	KOBİ	Bireysel	TOPLAM	Kurumsal	KOBİ	Bireysel	TOPLAM	Kurumsal	KOBİ	Bireysel	TOPLAM
Kamu Bankaları	29,4	21,9	28,8	27,4	26,4	22,5	29,7	26,5	-3,0	0,6	0,9	-0,9
Özel Bankalar	46,8	53,0	48,2	48,7	51,1	54,1	49,3	51,2	4,4	1,2	1,1	2,5
Yabancı Bankalar	11,5	14,1	20,2	15,0	10,3	12,3	17,8	13,2	-1,2	-1,8	-2,5	-1,8
Katılım Bankaları	6,5	9,2	2,6	5,9	5,6	9,5	2,9	5,6	-0,9	0,3	0,3	-0,2
Kalkınma ve Yatırım Bankaları	5,9	1,8	0,2	3,0	6,6	1,6	0,3	3,4	0,7	-0,2	0,1	0,3
TMSF Bankaları	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
BANKACILIK SEKTÖRÜ	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0				

2010 yılsonunda %73 olan TP kredilerin toplam içindeki payı, kurlardaki artışın da etkisiyle 2 puan azalarak Aralık 2011 itibarıyla %71’e gerilemiştir. Anılan dönemde YP

krediler USD bazında %13,5 artış göstermiş ve toplam krediler içindeki payı %29'a yükselmiştir. Toplam kredilerin %5,7'sini oluşturan dövize endeksli krediler ise 2011 yılında USD bazında %14,2 artarak 38,8 milyar TL (20,6 milyar USD) seviyesine ulaşmıştır. YP kredilerden daha yüksek bir artış hızı sergileyen dövize endeksli kredilerin 1,4 milyar TL'lik (%3,6) kısmı bireysel kredilerden oluşmaktadır.

YP krediler ile dövize endeksli krediler toplamı 2010 yılsonuna göre USD bazında %13,6 artarak Aralık 2011 itibarıyla 125,4 milyar USD'ye ulaşmış ve toplam krediler içindeki payı 2010 yılsonundaki %30,1 değerinden %34,7'ye yükselmiştir.

Aralık 2011 itibarıyla sektörün toplam YP kredileri içinde ağırlık %82,5 ile kurumsal/ticari kredilerde olup, KOBİ kredilerinin payı %17,4, bireysel kredilerin payı ise %0,1'dir. 2011 yılında YP kredilerde kurumsal/ticari kredilerin payı 2,7 puan artarken, KOBİ kredilerinin payı aynı oranda azalış göstermiştir. Aralık 2011 itibarıyla kurumsal/ticari kredilerin %55,2'si, KOBİ kredilerinin ise %21,2'si YP cinsindedir.

Ağırlıklı olarak yurtiçi şubelerden kullanılan ve Aralık 2011 itibarıyla toplam 104,9 milyar USD seviyesinde bulunan YP kredilerin 25,9 milyar USD'lik (%24,7) kısmı bankaların yurtdışı şubelerinden kullanılan kredilerden oluşmaktadır. Yurtdışı şubelerden kullanılan söz konusu tutarın ise 20,1 milyar USD'lik bölümü off-shore şubeler kaynaklıdır. 2011 yılında yurtdışı şubelerden kullanılan YP krediler USD bazında %16 azalırken, yurtiçi şubelerden kullanılanlar %28,2 artış göstermiştir.

b) Takipteki Alacaklar

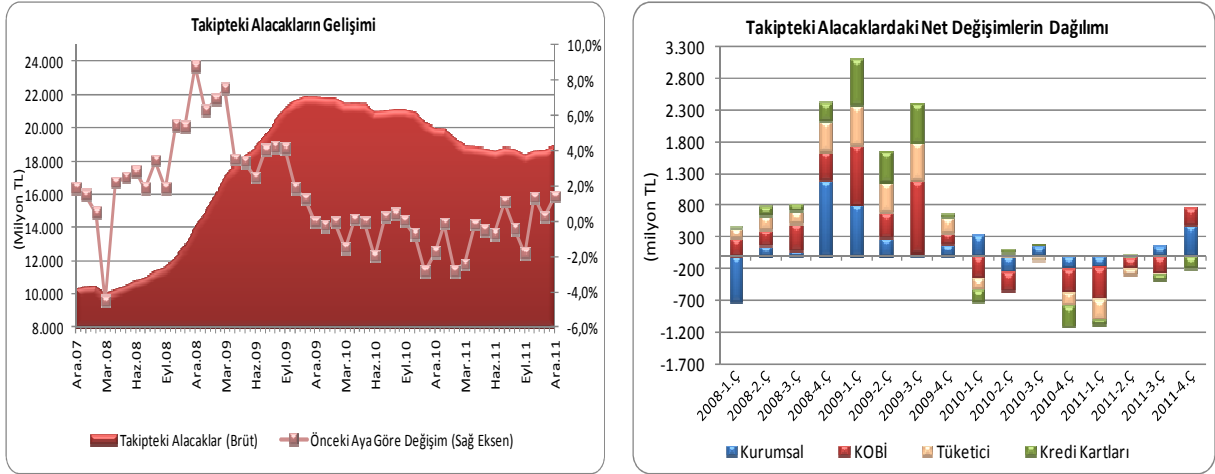
Küresel ekonomik krizin etkisi ile 2008 ve 2009 yıllarında hızlı artışlar gösteren sektörün takipteki alacaklarında 2010 yılında başlayan düşüş eğilimi 2011 yılının son çeyreğinde sona ermiştir. Yılın son çeyreğinde %3 artış sergileyen takipteki alacaklar 2010 yılsonu ile karşılaştırıldığında %5,2 gerileyerek Aralık 2011 itibarıyla 19 milyar TL seviyesinde gerçekleşmiştir. Takipteki alacaklardaki azalış eğiliminin son çeyrekte tersine dönmesinde, takibe intikallerin takipteki alacaklardan yapılan tahsilatlara göre daha fazla artma eğilimi göstermesi etkili olmuştur.

2010 yılsonu ile karşılaştırıldığında takipteki bireysel krediler 775 milyon TL ve KOBİ kredileri 701 milyon TL azalmış, kurumsal/ticari kredilerde ise 443 milyon TL artış yaşanmıştır.

Takipteki alacaklardaki net değişimler kredi türleri itibarıyla incelendiğinde, 2010 yılının son çeyreğinden itibaren 2011 yılının son çeyreğine kadar genel olarak tüm kredi

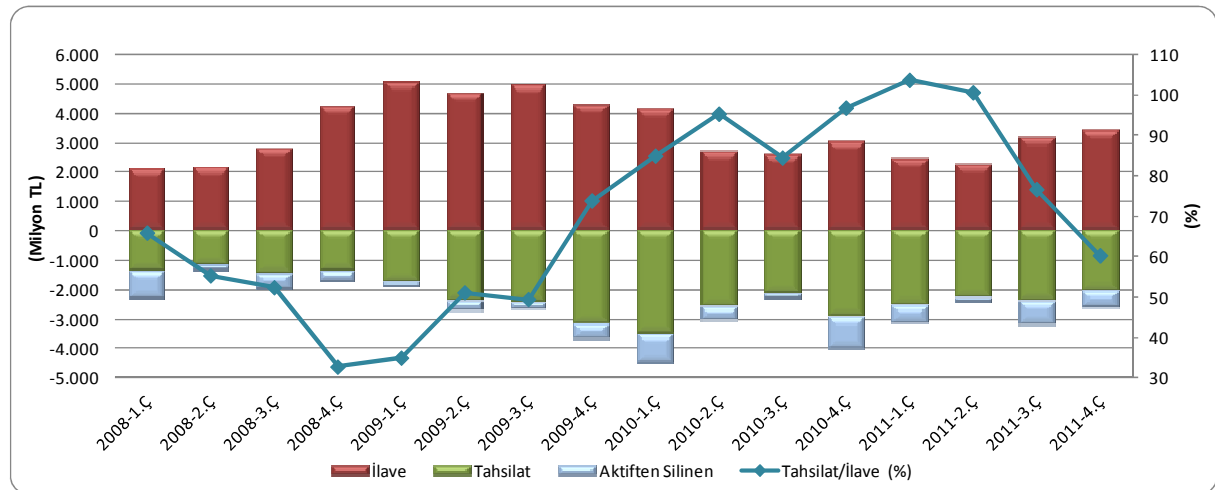
türlerinde azalış gözlenmektedir. 2011 yılının son çeyreğinde ise takipteki kurumsal/ticari krediler %7,3 ve KOBİ kredileri %5,5 artarken, bireysel kredi kartı alacakları %5,5 azalmış, tüketici kredileri ise aynı seviyesinde kalmıştır.

Grafik 8: Takipteki Alacakların Gelişimi

Takipteki alacaklarda yılın son çeyreğinde yaşanan değişimler neticesinde ağırlık %37,5 pay ile kurumsal/ticari kredilere kayarken, bireysel kredilerin payı %35,1, KOBİ kredilerinin payı ise %27,4 olarak gerçekleşmiştir. 2010 yılsonu ile karşılaştırıldığında canlı kredilerin türleri itibarıyla dağılımı yaklaşık aynı düzeylerde kalırken, takipteki kurumsal/ticari kredilerin toplam içindeki payı 4,2 puan artmış; takipteki KOBİ kredilerinin ve bireysel kredilerin payları ise 2,1 puan azalmıştır.

Grafik 9: Takipteki Alacak Hareketleri

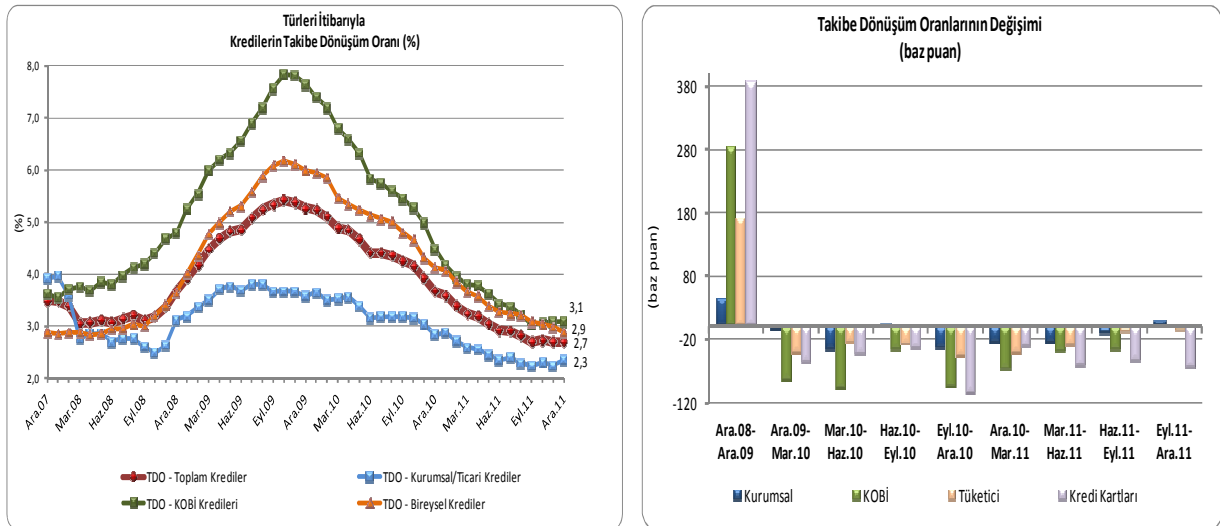
2009 yılının son çeyreğinden itibaren %70'in üzerinde seyreden takipteki alacaklardan yapılan tahsilatların takipteki alacaklara ilave olan tutarlara oranı, 2011 yılının birinci çeyreğinde %103,6 ile en yüksek seviyesine ulaşmıştır. Söz konusu oran takip eden

dönemden itibaren düşmeye başlamış ve 2011 yılının son çeyreğinde yeni intikallerdeki artışa karşın özellikle tahsilatlardaki azalışın etkisi ile %60,2 seviyesine gerilemiştir.

Küresel krizin etkisi ile Ekim 2009'da %5,4'e kadar yükselen kredilerin takibe dönüşüm oranı, sonrasında yaşanan kredi artışı, sorunlu kredi tahsilatlarındaki artış ve takipteki alacak oluşumunun yavaşlaması ile birlikte sürekli bir düşüş eğilimi sergilemiştir. Aralık 2010 itibarıyla %3,7 olan takibe dönüşüm oranı 2011 yılında 1 puan gerileyerek Aralık 2011 itibarıyla %2,7 seviyesinde gerçekleşmiştir.

2010 yılı ve sonrasında bankaların takipteki alacaklarını aktiften silme politikalarının kredilerin takibe dönüşüm oranı üzerindeki azaltıcı etkisi ise 0,7 puan olarak hesaplanmaktadır.

Grafik 10: Takibe Dönüşüm Oranının Gelişimi

Tüm kredi türlerinde 2011 yılında gözlenen takibe dönüşüm oranlarının düşüş eğilimi, yılın son çeyreğinden itibaren yerini yatay bir seyre bırakmıştır. Aralık 2011 itibarıyla en yüksek takibe dönüşüm oranı %3,1 ile KOBİ kredilerine ait iken, kurumsal/ticari kredilerin takibe dönüşüm oranı %2,3 seviyesindedir. Bireysel kredilerin takibe dönüşüm oranı ise 2010 yılsonunda %4,1 iken 1,2 puan gerileyerek Aralık 2011 itibarıyla %2,9 olarak gerçekleşmiştir. Anılan dönemde takibe dönüşüm oranı kredi kartı alacaklarında %8'den %5,9'a, konut kredilerinde %1,4'ten %0,9'a, taşıt kredilerinde %6'dan %3,3'e, ihtiyaç ve diğer tüketici kredilerinde ise %3,7'den %2,6'ya gerilemiştir.

Kredi kartları, 2010 yılsonuna göre yaşanan 2,1 puanlık ve 2011 yılının son çeyreğinde gözlenen 0,7 puanlık düşüşlerle ilgili dönemlerde takibe dönüşüm oranında en fazla düşüş yaşanan kredi türü olmuştur.

2011 yılında yaşanan hızlı kredi genişlemesi, bankaların tahsilat performansları ve aktiften silme uygulamalarındaki eğilimler dikkate alındığında, takibe dönüşüm oranlarındaki yatay seyrin 2012 yılında artışa dönebileceği değerlendirilmektedir.

c) Menkul Değerler Portföyü

Türk Bankacılık Sektörünün menkul değerler portföyü, yıllık bazda %1 oranında (2,9 milyar TL) azalarak Aralık 2011 itibarıyla 285 milyar TL olarak gerçekleşmiştir. 2011 yılının ilk yarısında %3 oranında (8,5 milyar TL) azalan menkul değerler portföyü, ikinci yarısında %2 oranında (5,6 milyar TL) artmıştır.

Portföyler itibarıyla incelendiğinde, 2011 yılında vadeye kadar elde tutulacak portföyde sınıflanan menkul değerler 6,2 milyar TL (%6,5) azalırken, gerçeğe uygun değer farkı kar/zarara yansıtılan menkul değerler 2,9 milyar TL (%42) artmıştır. Satılmaya hazır portföydeki menkul değerlerde ise 2011 yılında yalnızca 422 milyon TL'lik (%0,2) sınırlı bir artış gözlenmiştir.

Yılın son çeyreğinde toplam menkul değerler 3,3 milyar TL azalırken, söz konusu azalışın büyük ölçüde gerçeğe uygun değer farkı kar/zarara yansıtılan menkul değerlerden kaynaklandığı, vadeye kadar elde tutulacak menkul değerlerin 672 milyon TL (%0,8) arttığı gözlenmiştir. Söz konusu dönemde satılmaya hazır menkul değerlerde ise 571 milyon TL (%0,3) azalış gerçekleşmiştir.

Tablo 10: Menkul Değerlerin Gelişimi

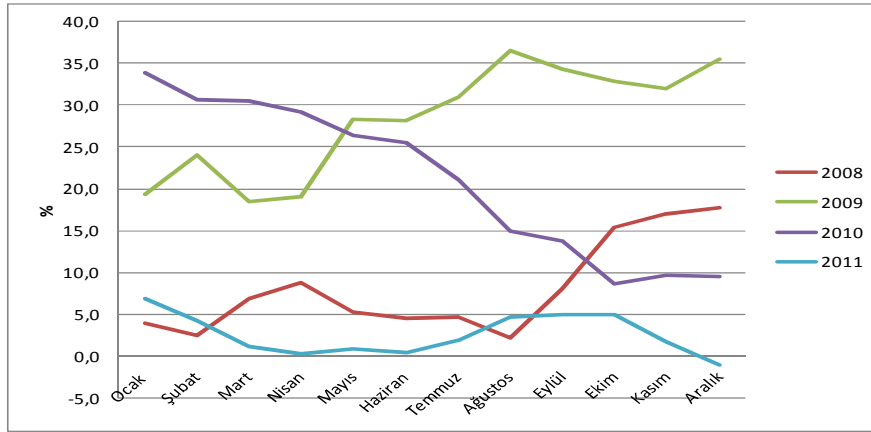
(Milyon TL)	2010/12		2011/6		2011/9		2011/12		Değişim			
									2010/12-2011/12		2011/9-2011/12	
	Tutar	% Pay*	Tutar	% Pay*	Tutar	% Pay*	Tutar	% Pay*	Tutar	%	Tutar	%
Gerçeğe Uygun Değer Farkı K/Z Yan. Men.Değ.	6.884	2,4	10.424	3,7	13.212	4,6	9.775	3,4	2.891	42,0	-3.437	-26,0
Satılmaya Hazır Menkul Değerler	186.469	64,8	180.977	64,8	187.462	65,0	186.890	65,6	422	0,2	-571	-0,3
Vadeye Kadar Elde Tutulacak Men. Değ.	94.502	32,8	87.924	31,5	87.645	30,4	88.317	31,0	-6.185	-6,5	672	0,8
Menkul Değerler Toplamı	287.855	100	279.325	100	288.318	100	284.982	100	-2.873	-1,0	-3.336	-1,2
Toplam Aktif	1.006.667	28,6	1.145.975	24,4	1.213.660	23,8	1.217.620	23,4	210.952	21,0	3.959	0,3

(*) Her bir menkul kıymet grubunun menkul değerler içerisindeki payları ile MDC'nin aktif toplamı içerisindeki paylarını göstermektedir.

2011 yılsonu itibarıyla sektörün toplam menkul değerlerinin %65,6'sı satılmaya hazır portföyde, %31'i vadeye kadar elde tutulacak portföyde ve %3,4'ü gerçeğe uygun değer farkı kar/zarara yansıtılan menkul değerlerde sınıflandırılmıştır.

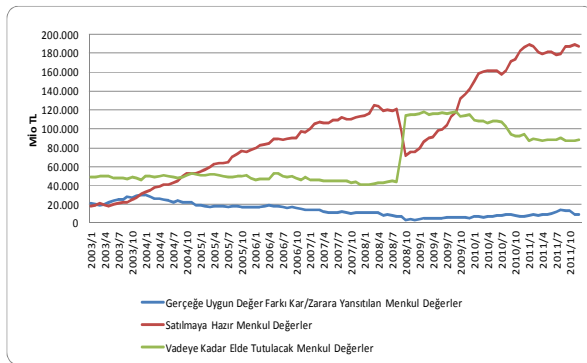
Menkul değerler portföyündeki 12 aylık değişimler yıllar itibarıyla incelendiğinde, küresel krizin etkisinde geçen 2008 yılının son çeyreği ile 2009 yılı boyunca menkul değerlerin artış hızının yükseliş trendinde olduğu görülmektedir. 2010 yılı ile birlikte başlayan menkul değerlerin artış oranındaki azalış trendi 2011 yılında da devam etmiştir. Hatta 2011 yılının son ayında menkul değerlerin 12 aylık değişim oranı ilk defa negatif olarak gerçekleşmiştir.

Grafik 11: Menkul Değerlerin Yıllık Gelişimleri

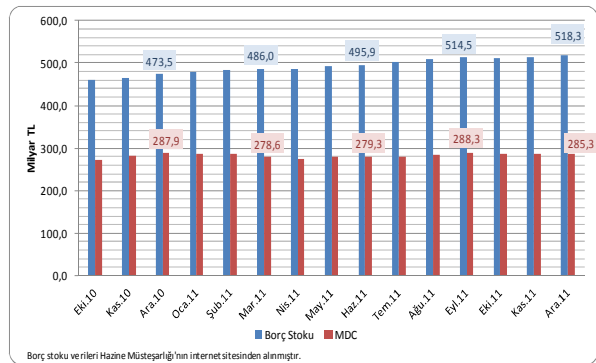

Bankaların 2011 yılında, gerek likidite yönetimi gerekse kar realizasyonu kapsamında ilave menkul değer yatırımı yapmadıkları, aktif plasmanı seçimlerinde daha çok kredileri tercih ettiği gözlenmiştir. 2011 yılında sektörün toplam menkul değerleri azalırken aynı süreçte artan kredi kullandırmaları, menkul değerlerin toplam aktifler içindeki payının azalmasına neden olmuştur. Böylece Aralık 2010 itibarıyla %28,6 olarak gerçekleşen söz konusu oran 5,2 puan azalarak 2011 yılsonunda %23,4 düzeyinde gerçekleşmiştir.

Grafik 12: Menkul Değerlerin Portföy Dağılımı

Grafik 13: Kamu Borç Stoku ve MDC Gelişimi

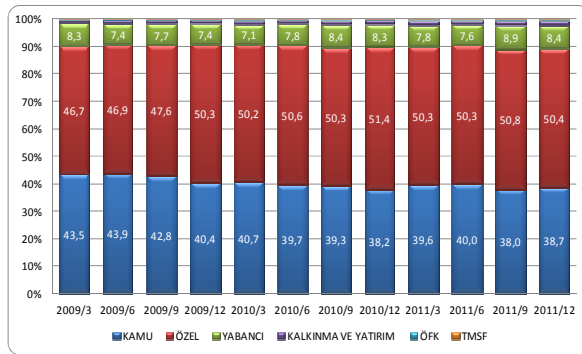
Aralık 2011 itibarıyla sektörün toplam menkul değerlerinin %96,5'i kamu borçlanma senetlerinden oluşmaktadır. Sektörün menkul değerler portföyü içinde krediye bağlı tahvillerin payı %1,4 olup, yurtiçi bankalarca ihraç edilen tahviller, hisse senetleri, yatırım fonları, özel sektör tahvilleri, banka bonoları veya banka garantili bonolar, yabancı özel sektör borçlanma senetleri ile yabancı ülke devlet tahvillerinin toplam payı %2,1'dir. Yabancı ülke devlet tahvillerine yapılan yatırım 978 milyon TL (%0,3) ile oldukça düşük bir tutardadır.

Aralık 2011 itibarıyla 518,3 milyar TL olarak açıklanan kamu brüt borç stokunun %53,1'i bankaların portföyünde bulunmaktadır. Hazine Müsteşarlığınca açıklanan verilere göre, 2011 yılında tamamı iç borç olmak üzere (2,2 milyar TL net dış borç azalışı, 14,6 milyar TL net iç borç artışı) toplam 12,4 milyar TL net borçlanma gerçekleştirilmiştir. 2011 yılında

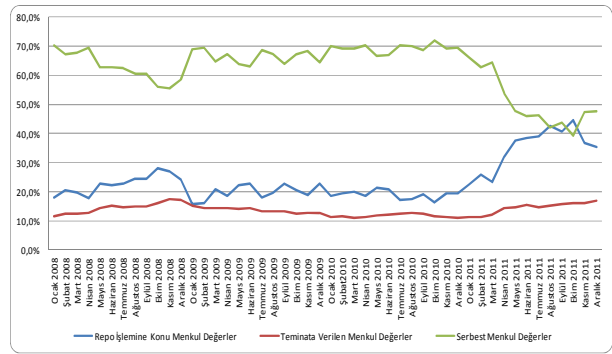
kamu borç stokunun artmaya devam etmesine karşın, bankaların menkul değerlerinin azalması neticesinde kamu borç stokunun bankalarca finanse edilen kısmı oransal olarak azalmaya devam etmektedir.

Aralık 2011 dönemi itibarıyla sektörün toplam menkul değerlerinin %50,4'ü özel bankaların, %38,7'si kamu bankalarının portföyündedir. 2011 yılının son çeyreğinde bir önceki çeyreğe göre yabancı ve özel bankaların sektör payı 0,5'er puan azalırken, kamu bankalarının sektör payı 0,7 puan, kalkınma ve yatırım bankalarının payı ise 0,2 puan artmıştır.

Grafik 14: Banka Gruplarına Göre Menkul Değerler

Grafik 15: Menkul Değerlerin Kullanımına Göre Dağılımı

Aralık 2011 itibarıyla sektörün menkul değerler portföyünün %35,3'ü repo işlemlerine konu edilmiş, %16,9'u ise teminata verilmiştir. TCMB'nin zorunlu karşılık oranlarında yaptığı artırımlar nedeniyle doğan zorunlu karşılık yükümlülüklerinin önemli bir kısmının açık piyasa işlemleri kapsamında TCMB ile yapılan repo işlemleri yoluyla sağlanmasına bağlı olarak, repoya konu edilen menkul değerlerin toplam menkul değerler içindeki payı 2011 yılının Ekim ayına kadar 25,3 puan artmış, zorunlu karşılık oranlarında yapılan indirimlere paralel olarak yılın son iki ayında 9,4 puan azalmıştır. Bu kapsamda, repo işlemine konu menkul değerler 2010 yılsonuna göre %80,7 oranında (45 milyar TL) artmış ve Aralık 2011 itibarıyla 100,8 milyar TL olarak gerçekleşmiştir.

Teminata verilen menkul değerler, incelenen dönem itibarıyla 48,3 milyar TL olup, toplam menkul değerler içindeki payı %16,9'dur. Söz konusu menkul değerlerin büyük kısmı TCMB ve İMKB nezdindeki piyasalarda işlem teminatı olarak bulundurulmaktadır.

Aralık 2011 itibarıyla toplam menkul değerlerin %47,8'i (136,3 milyar TL) ise serbest menkul değerlerden oluşmaktadır. Serbest menkul değerler 2010 yılsonuna göre %31,9 oranında azalmıştır.

İncelenen dönem itibarıyla sektörün menkul değerlerinin %82,2'si TP, %17,8'i YP menkul değerlerden oluşmaktadır. 2011 yılında TP menkul değerlerin payı 2,1 puan (8,3 milyar TL) azalırken YP menkul değerler aynı oranda (5,5 milyar TL) artmıştır.

Sektörün toplam menkul değerlerinin Aralık 2011 itibarıyla, %51,4'ü değişken faizli, %47,4'ü sabit faizlidir. Menkul değerlerin %1,2'si ise getirisi faize duyarlı olmayan kıymetlerden oluşmaktadır. Değişken faizli menkul değerlerin, %60,3'ü referans tahvil faizlerine, %35,7'si TÜFE'ye ve %3'ü LIBOR'a endekslidir.

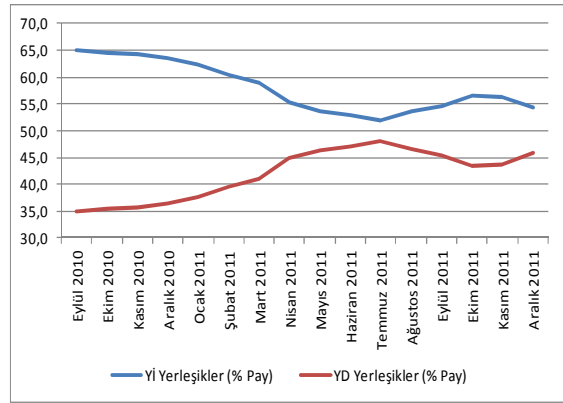
2011 yılında sektörün menkul değerlerinde önemli bir değişim gözlenmemiş, buna karşılık ağırlık yurtdışı yerleşiklerin olmak üzere sektörün emanet kıymetleri %46,3 (nominal olarak 48 milyar TL) artış göstermiştir.

Tablo 11: Emanet Kıymetlerin ve Menkul Değerlerin Gelişimi

Milyon TL	Emanet Kıymetler*			MDC	Emanet % Değişim	MDC % Değişim
	Yurtiçi Yerleşikler	Yurtdışı Yerleşikler	Toplam Emanet			
Eylül 2010	65.601	35.174	100.775	274.706		
Ekim 2010	66.263	36.470	102.733	273.294		
Kasım 2010	65.273	36.124	101.397	282.200	-1,3	3,3
Aralık 2010	65.971	37.711	103.682	287.855	2,3	2,0
Ocak 2011	68.931	41.456	110.387	285.582	6,5	-0,8
Şubat 2011	69.735	45.523	115.259	285.641	4,4	0,0
Mart 2011	71.626	49.885	121.511	278.558	5,4	-2,5
Nisan 2011	72.343	58.691	131.034	275.659	7,8	-1,0
Mayıs 2011	72.956	63.142	136.097	279.618	3,9	1,4
Haziran 2011	74.021	66.035	140.056	279.325	2,9	-0,1
Temmuz 2011	75.803	70.046	145.848	279.082	4,1	-0,1
Ağustos 2011	76.934	66.851	143.785	284.860	-1,4	2,1
Eylül 2011	77.472	64.260	141.732	288.318	-1,4	1,2
Ekim 2011	79.891	61.249	141.140	286.918	-0,4	-0,5
Kasım 2011	81.890	63.703	145.593	287.212	3,2	0,1
Aralık 2011	82.282	69.431	151.713	284.982	4,2	-0,8

* Nominal Değer

Grafik 16: Emanet Kıymetlerin Yerleşiklere Göre Dağılım Payı (%)

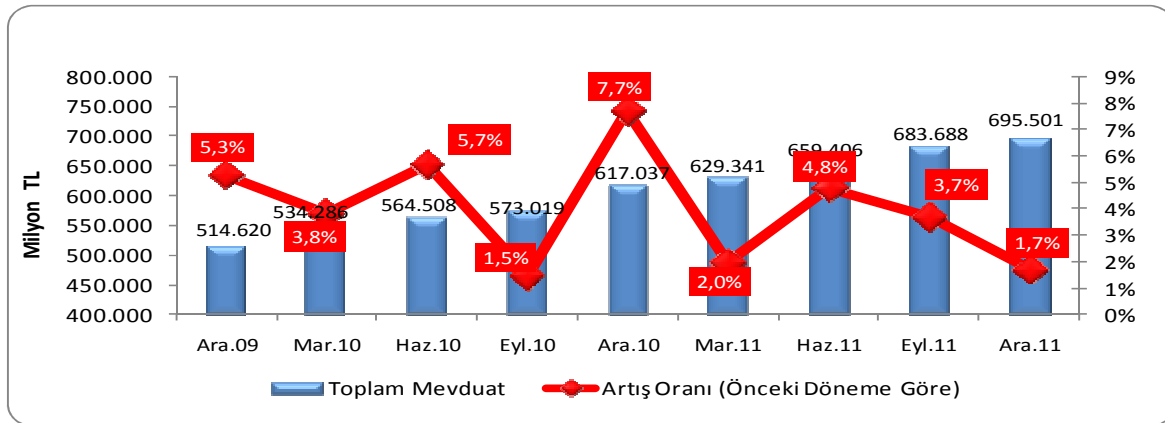
2011 yılının ilk yarısında yurtdışı yerleşiklerin toplam emanet kıymetler içindeki payı artış eğiliminde iken 2011 yılının Temmuz-Eylül döneminde Avrupa borç krizi nedeniyle piyasalarda yaşanan belirsizliklerdeki artış ve riskten kaçınma davranışının sonucunda emanet menkul kıymetlerde azalış gözlenmiş, yılın son iki ayında ise özellikle yurtdışı yerleşiklerin emanet kıymetlerinde hızlı bir artış yaşanmıştır.

d) Mevduat

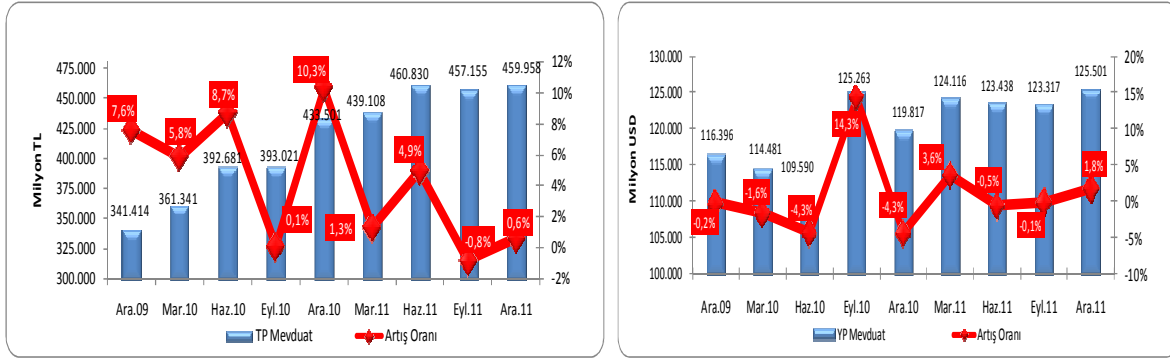
2011 yılında bankacılık sektörü toplam pasifleri %21 oranında büyürken mevduat artışının %12,7 düzeyinde kalması mevduatın pasif toplamı içerisindeki payının 4,2 puan azalarak %57,1 düzeyine gerilemesine yol açmıştır. 2011 yılı genelinde mevduatın toplam kaynaklar içerisindeki payının gerilemesinde bankaların yurtdışından uygun maliyetli fon temin etmesi, mevduat müşterilerinin bir kısmının bankalarca ihraç edilen menkul kıymetlere yönelmesi, repodan sağlanan fonların göreceli maliyet avantajı ve hanehalkının güçlü tüketim eğilimi etkili olmuştur. İncelenen dönemde mevduattaki artış oranı kur etkisinden arındırıldığında %6'ya gerilemektedir

2011 yılının ikinci çeyreği itibarıyla zorunlu karşılık oranlarındaki azalış ve TL zorunlu karşılıkların bir kısmının YP hesaplarda bloke olarak tutulmasına imkan verilmesiyle bloke hesaplardaki artış ve serbest hesaplardaki azalış sonucunda ortaya çıkan kaynağın aktifler içerisindeki plasmanı da bankaların finansman ihtiyacını karşılamak için mevduata olan bağımlılıklarının azalmasına ve dolayısıyla mevduat artışının sınırlı kalmasında etkili olmuştur. Sonuç olarak 2011 yılının son çeyreğinde mevduat çeyrek dönemler itibarıyla en düşük büyüme hızını göstererek %1,7 oranında (11,8 milyar TL) artmıştır.

Grafik 17: Çeyrek Dönemler İtibarıyla Toplam Mevduatın Gelişimi

Grafik 18: Çeyrek Dönemler İtibarıyla TP ve YP Mevduatın Gelişimi

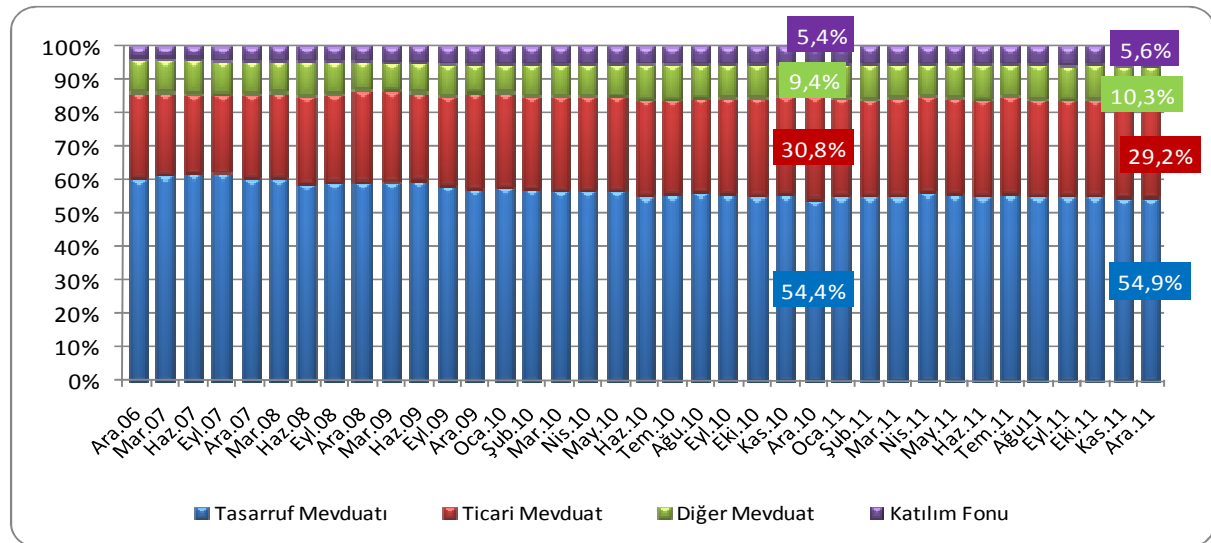
Önceki dönemlerde YP mevduat ile döviz kuru arasında gözlenen negatif korelasyonun özellikle 2011 yılının ikinci yarısından itibaren pozitive döndüğü gözlenmiştir.

Tablo 12:Banka Grupları İtibarıyla Mevduatın Gelişimi

	Aralık 2010			Aralık 2011			DEĞİŞİM					
	TP	YP	Toplam	TP	YP	Toplam	TUTAR			%		
	(Milyon TL)	(Milyon)	(Milyon TL)	(Milyon TL)	(Milyon)	(Milyon TL)	TP	YP	Toplam	TP	YP	Toplam
Kamu Bankaları	172.794	30.461	219.599	169.011	30.052	225.330	-3.783	-409	5.732	-2,2	-1,3	2,6
Özel Bankalar	188.825	67.566	291.958	208.836	74.030	347.480	20.012	6.464	55.522	10,6	9,6	19,0
Yabancı Bankalar	49.746	14.674	72.359	58.200	13.356	83.443	8.454	-1.318	11.085	17,0	-9,0	15,3
Katılım Bankaları	22.119	7.107	33.089	23.896	8.056	39.220	1.777	949	6.131	8,0	13,4	18,5
TMSF Bankaları	16,8	9,7	31,8	14,8	6,7	27,5	-2	-3,0	-4,3	-11,6	-30,8	-13,5
BANKACILIK SEKTÖRÜ	433.501	119.818	617.037	459.958	125.501	695.501	26.457	5.683	78.465	6,1	4,7	12,7

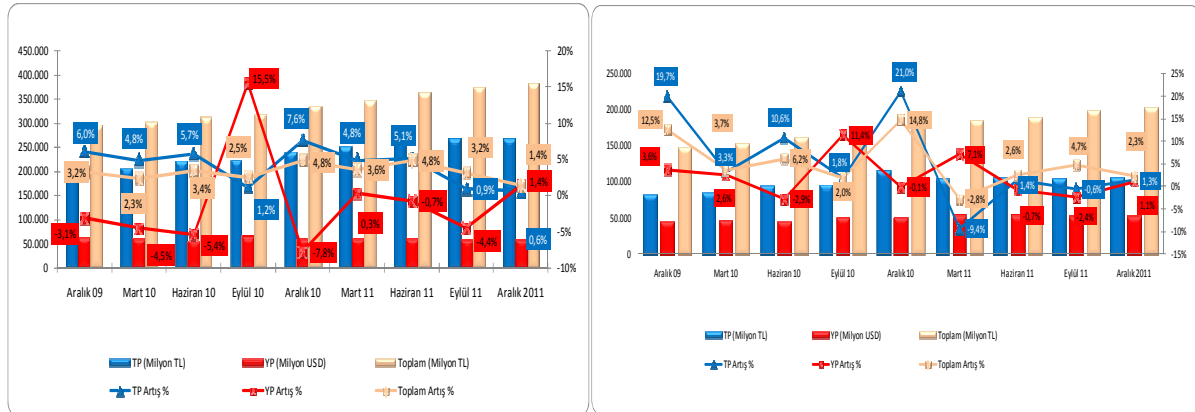
2011 yılında kamu bankalarının TP ve YP mevduatı azalırken, yabancı bankaların TP mevduatında oransal olarak önemli artış görülmüştür. YP mevduatta ise oransal olarak en yüksek artış katılım bankalarında görülmüştür. Türler itibarıyla incelendiğinde **tasarruf mevduatı, diğer mevduat ve katılım fonlarının** payı sırasıyla **0,5, 0,9 ve 0,2** puan artmış, **ticari mevduatın** payı ise **1,6** puan azalmıştır.

Grafik 19:Mevduatın Türleri İtibarıyla Dağılımı

2011 yılında **TP mevduat, ticari mevduattaki** %7,6 (8,6 milyar TL) azalışa rağmen, **tasarruf mevduatındaki** %11,8 (28,5 milyar TL), **diğer mevduattaki** %8,6 (4,9 milyar TL) ve **katılım fonlarındaki** %8 (1,8 milyar TL) artış sonucunda %6,1 (26,5 milyar TL) artmıştır. 2011 yılının son çeyreği itibarıyla ise %1,6 (983 milyon TL) azalan **diğer mevduata** rağmen, **tasarruf mevduatındaki** %0,6 (1,7 milyar TL), **ticari mevduattaki** %1,3 (1,4 milyar TL) ve **katılım fonlarındaki** %3,2 (739 milyon TL) artış sonucunda TP mevduat %0,6 (2,8 milyar TL) artmıştır. **YP mevduat** ise yıllık bazda **tasarruf mevduatındaki** %3,5 (2,2 milyar USD) azalışa rağmen; **ticari mevduattaki** %4,9 (2,4 milyar USD), **diğer mevduattaki** %383 (4,5 milyar USD) ve **katılım fonlarındaki** %13,4 (949 milyon USD) artış sonucunda %4,7 (5,6 milyar USD) artmıştır. Son çeyrekte ise **tasarruf mevduatındaki** %1,4 (836 milyon USD), **ticari mevduattaki** %1,1 (545 milyon USD) ve **diğer mevduattaki** %3,6 (198 milyon USD) artışın sonucunda **toplam YP mevduat** %1,8 (2,2 milyar USD) artmıştır.

Grafik 20:Tasarruf Mevduatı ile Ticari Mevduatın Gelişimi

2011 yılında kıymetli maden depo hesabında **5,9 milyar USD (%329)** artış gerçekleşmiştir. Kıymetli maden depo hesaplarındaki artışta, altın mevduat hesabına olan talep artışının yanı sıra altının ons fiyatının yükselmesi de etkili olmuştur. Bu itibarla altın hesaplarının da içinde yer aldığı kıymetli maden depo hesaplarının gelişimi izleyen tabloda gösterilmektedir.

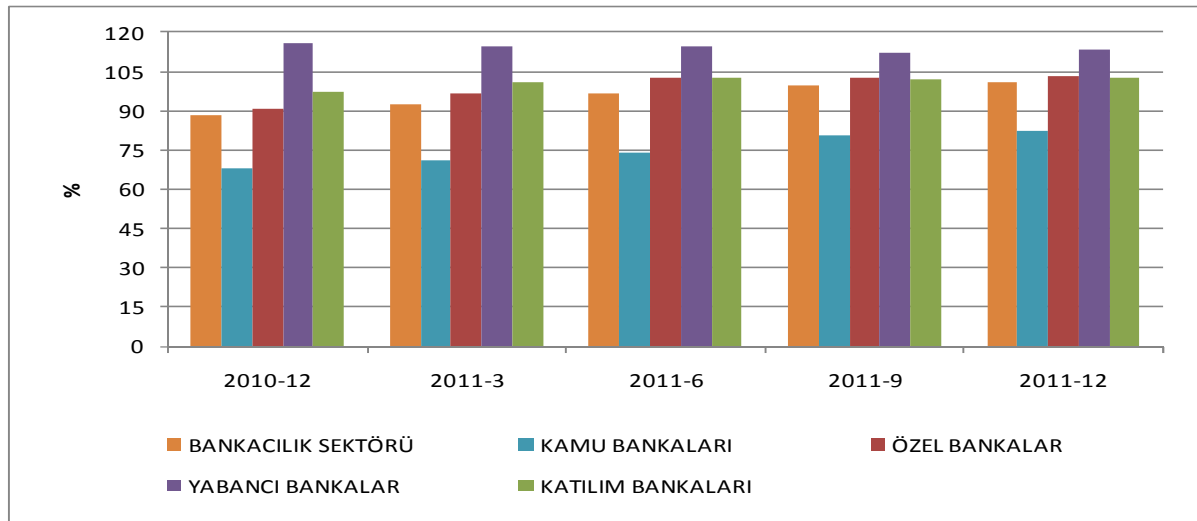
Tablo 13:Aylar İtibarıyla Kıymetli Maden Depo Hesaplarının Gelişimi

Aylar İtibarıyla Kıymetli Maden Depo Hesaplarının Gelişimi			
Tarih	Tutar (Bin USD)	Değişim (Bir önceki aya göre)	
		Tutar	%
Ara.10	1.821.450		
Oca.11	2.153.735	332.285	18,2
Şub.11	2.100.724	-53.011	-2,5
Mar.11	2.413.900	313.176	14,9
Nis.11	2.638.287	224.386	9,3
May.11	2.800.037	161.750	6,1
Haz.11	3.185.986	385.950	13,8
Tem.11	3.998.910	812.924	25,5
Ağu.11	6.846.400	2.847.490	71,2
Eyl.11	7.460.375	613.976	9,0
Eki.11	8.240.962	780.587	10,5
Kas.11	7.644.590	-596.372	-7,2
Ara.11	7.814.370	169.780	2,2

- TCMB kurları esas alınarak hesaplanmıştır.

Mevduatın krediye dönüşüm oranının gelişimine bakıldığında, 2011 yılında kredilerin artış hızının mevduatın artış hızının üzerinde kalmasının da etkisiyle 12,5 puan artarak %101 seviyesine yükselmiştir. 2011 yılında söz konusu oranda en yüksek artış 14,7 puan ile kamu bankalarında oluşmuş, yabancı bankalar grubu en yüksek orana sahip grup olmakla birlikte bahse konu dönemde grubun oranında düşük bir azalma görülmüştür.⁵

Grafik 21: Banka Grupları Bazında Mevduatın Krediye Dönüşüm Oranı

⁵ TMSF Bankaları hariç.

Tablo 14:Yurt Dışı Şubeler Nezdinde Toplanan Mevduat

	TP (Milyon TL)	YP* (Milyon USD)	Toplam (Milyon TL)	Toplam Mevduat İçindeki % Payı	Değişim** (%)		
					TP	YP	TOPLAM
Aralık 2010	27.110	13.065	47.198	7,6	15,5	3,2	13,1
Mart 2011	16.392	10.300	32.216	5,1	-39,5	-21,2	-31,7
Haziran 2011	16.254	11.194	34.341	5,2	-0,8	8,7	6,6
Eylül 2011	14.942	10.147	33.726	4,9	-8,1	-9,4	-1,8
Aralık 2011	13.570	10.008	32.474	4,7	-9,2	-1,4	-3,7

* YP mevduat tutarları hesaplanırken ilgili tarihteki TCMB USD alış kuru esas alınmıştır.

** Değişim bir önceki çeyrek döneme göre hesaplanmıştır.

Aralık 2011 itibarıyla yurtdışı şubeler nezdinde toplanan mevduat 2010 yılsonu ile karşılaştırıldığında TP mevduatta %49,9 (13,5 milyar TL), YP mevduatta %23,4 (3,1 milyar USD) olmak üzere toplamda %31,2 (14,7 milyar TL) oranında azalış görülmüştür. Yurtdışı şubeler nezdinde toplanan toplam mevduattaki azalışın tamamına yakını Bahreyn şubelerinden kaynaklanmaktadır. Bahreyn şubelerindeki mevduat çıkışı kısmen Londra şubelerine ve yurtiçine kaymıştır.

e) Yurtdışı Bankalara Borçlar

Sektörün yurtdışı bankalardan temin ettiği borçların toplamı, 2011 yılında %20,3 oranında (16,6 milyar USD) artarak 98,2 milyar USD'ye yükselmiştir. 2011 yılında, mevcut seküritizasyon kredilerinde anapara taksit ödemeleri nedeniyle 903 milyon USD azalış gerçekleşirken, kredilerde 5,8 milyar USD, repo işlemlerinden sağlanan fonlarda 5,7 milyar USD, mevduatta 3,7 milyar USD ve sendikasyon kredilerinde 1,6 milyar USD tutarında artış gerçekleşmiştir.

2011 yılının son çeyreğinde ise yurtdışı bankalardan temin edilen borçlar %0,3 oranında (340 milyon USD) artış göstermiştir. İlgili dönemde yurtdışı bankalardan sağlanan krediler 1,9 milyar USD, sermaye benzeri krediler 567 milyon USD artış gösterirken; sendikasyon kredileri 1 milyar USD, repo işlemlerinden sağlanan fonlar 799 milyon USD ve seküritizasyon kredileri 352 milyon USD azalış göstermiştir.

2011 yılında bankaların yurtdışı bankalara borçları içerisinde kendi risk gruplarından sağladığı fonlama 17,7 milyar USD'dir.

Tablo 15:Yurtdışı Bankalardan Sağlanan Fonların Gelişimi

(milyon USD)	Aralık 2010		Haziran 2011		Eylül 2011		Aralık 2011		Değişim			
	Tutar	% Pay	Tutar	% Pay	Tutar	% Pay	Tutar	% Pay	Ara.10 - Ara.11	(%)	Eyl.11 - Ara.11	(%)
Mevduat	10.242	12,5	13.657	13,5	13.859	14,2	13.971	14,2	3.730	36,4	113	0,8
Kredi	35.174	43,1	41.629	41,1	39.070	39,9	40.942	41,7	5.769	16,4	1.872	4,8
Sendikasyon(*)	14.154	17,3	17.572	17,4	16.808	17,2	15.748	16,0	1.594	11,3	-1.060	-6,3
Seküritizasyon	9.287	11,4	9.037	8,9	8.736	8,9	8.384	8,5	-903	-9,7	-352	-4,0
Repo	9.087	11,1	15.602	15,4	15.586	15,9	14.787	15,1	5.700	62,7	-799	-5,1
Sermaye Benzeri Krediler	3.700	4,5	3.735	3,7	3.827	3,9	4.394	4,5	694	18,8	567	14,8
TOPLAM	81.643	100	101.232	100	97.886	100	98.226	100	16.583	20,3	340	0,3

(*) Yurtiçi bankalardan sağlanan sendikasyon kredileri dahil edildiğinde toplam sendikasyon kredisi tutarı Aralık 2011'de 17.630 milyon USD olmaktadır.

2011 yılında repo işlemlerinden sağlanan fonlarda %62,7 oranında artış görülmüştür. İlgili dönemde repo işlemlerinin yurtdışı bankalardan sağlanan fonlar içindeki payı %11,1'den %15,1'e yükselmiş, kredilerin payı ise %43,1'den %41,7'ye gerilemiştir. Repo işlemlerinden sağlanan fonlardaki artışın 4,8 milyar USD'si İngiltere merkezli finans kuruluşları ile yapılan işlemlerden kaynaklanmaktadır.

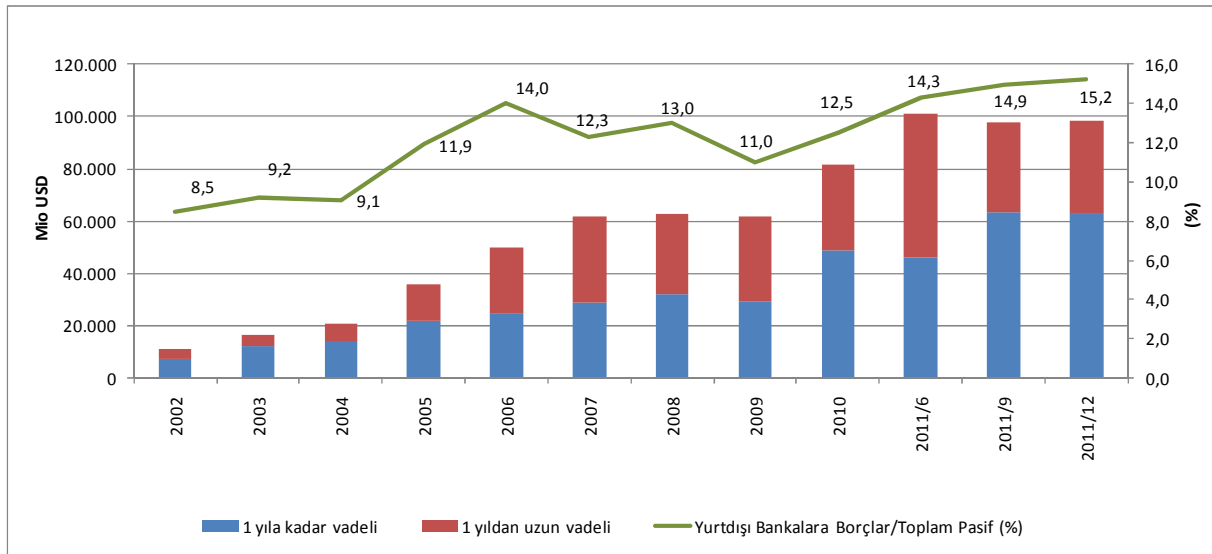
Sendikasyon ve seküritizasyon kredilerinin yurtdışı bankalardan sağlanan toplam yurtdışı fonlar içindeki payı son bir yılda %28,7'den, %24,5'e gerilemiştir. Aralık 2011 itibarıyla bankacılık sektörünün yurtdışından temin ettiği sendikasyon ve seküritizasyon

kredileri, sektörün toplam yabancı kaynaklarının %4,2'sini oluşturmaktadır. 2011 yılında sendikasyon kredilerinin yenileme oranı %100'ün üzerinde gerçekleşmiştir.

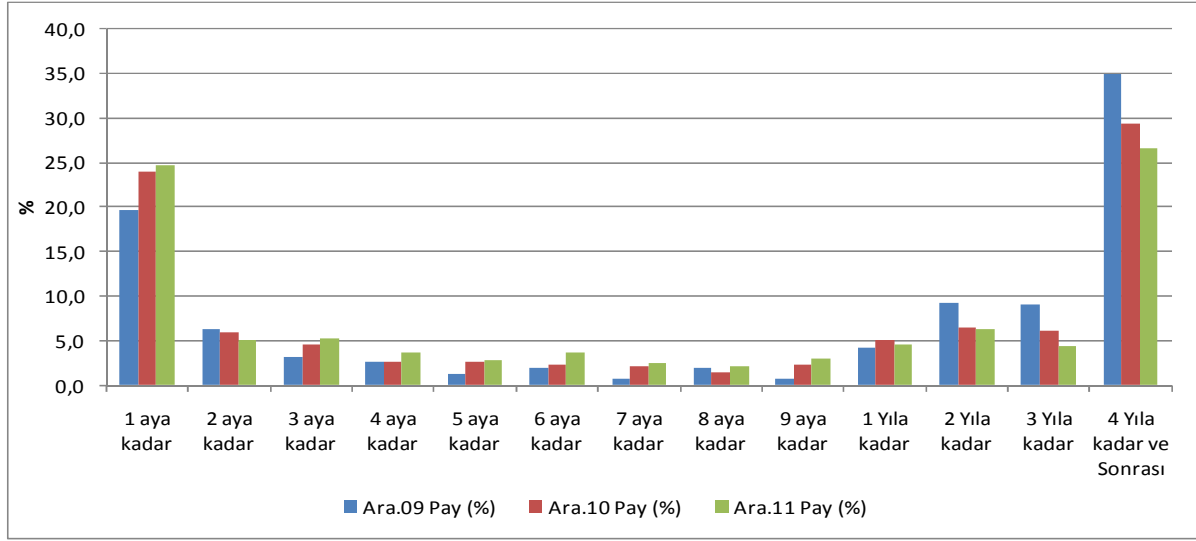
Aralık 2011 döneminde, yurtdışı bankalardan sağlanan fonların %90,6'si YP (%58,4'ü USD, %30,6'sı EUR, %1,6'sı diğer para birimleri), %9,4'ü ise TP'dir. Mevduat ve kredi şeklinde sağlanan fonların 8,6 milyar USD'lik kısmı, repo yoluyla sağlanan fonların 560 milyon USD'lik kısmı olmak üzere yurtdışı borçların 9,2 milyar USD'lik kısmı TL cinsindedir.

2009 yılından itibaren yurtdışı fonların pasif toplamı içerisindeki payı artmaktadır. Sektörün yurtdışından sağladığı borçların toplam pasif içindeki payı Aralık 2009 itibarıyla %11 düzeyinde iken, Aralık 2011 döneminde %15,2 düzeyine yükselmiştir. Yurtdışı bankalardan temin edilen fonların vade dağılımı incelendiğinde; 2010 Aralık ayında 1 yıla kadar vadeli işlemlerin toplam yurtdışı bankalardan sağlanan borçlar içindeki payının %59,8 olduğu, bu oranın 2011 Aralık ayında %63,8'e yükseldiği görülmektedir.

Grafik 22:Yurtdışı Bankalardan Temin Edilen Fonların Vade Dağılımı ve Toplam Pasif İçindeki % Payı

Grafik 23:Yurtdışı Bankalardan Temin Edilen Kredi ve Mevduat Şeklindeki Fonların Vade Dağılımı ve Gelişimi

Yurtdışı bankalardan temin edilen kredi ve mevduat şeklindeki fonların vade yapısı ve gelişimi incelendiğinde ise, Aralık 2009 – Aralık 2011 döneminde 4 yıl ve daha uzun vadeli kredi ve mevduatın payının azaldığı, 1 aya kadar vadeli kredi ve mevduatın payının arttığı görülmektedir.

2011 yılında 98,2 milyar USD'ye ulaşan yurtdışı bankalara borçların önemli bir kısmı İngiltere (28,8 milyar USD - %29,3), ABD (11,9 milyar USD - %12,1), Lüksemburg (8,6 milyar USD - %8,7), Hollanda (7,0 milyar USD - %7,2), İsviçre (5,7 milyar USD - %5,8), Fransa (5,2 milyar USD - %5,3) ve Almanya (4,6 milyar USD - %4,7) merkezli finans kuruluşlarından temin edilmiştir.

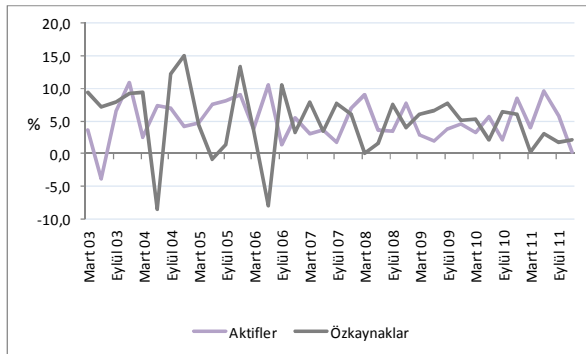
Euro Alanı'nda yer alan ülke ekonomilerinde yaşanan olumsuz gelişmeler özellikle yurtdışından temin edilen fonlama maliyetleri üzerinde artış yönünde etkili olmaktadır. Ayrıca, 2012 yılında fonların temin edildiği ülke ve yurtdışı mali kuruluş kompozisyonunda da değişim görülebilecektir.

f) Özkaynaklar ve Sermaye Yeterliliği

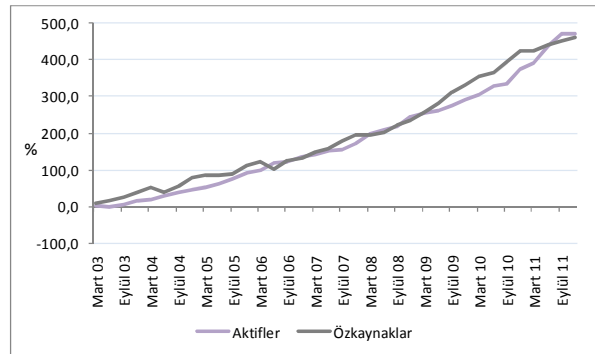
2011 yılsonu itibarıyla 144,6 milyar TL olarak gerçekleşen sektörün özkaynakları, 2010 yılsonuna göre %7,5 (10,1 milyar TL), 2011 yılının son çeyreğinde ise %2,1 (3 milyar TL) artış göstermiştir. İncelenen dönemde, sektörün karlılığının önceki yılın aynı dönemine göre %10,3 ve menkul değerler değerleme farklarının %93,7 azalması nedeniyle özkaynakların artış oranı, toplam aktiflerin artış oranının gerisinde kalmıştır.

Çeyrek dönemler itibarıyla değerlendirildiğinde, 2009 ve 2010 yılları genelinde yüksek karlılık performansının katkısıyla özkaynak artışları toplam aktiflerdeki artışların üzerinde iken, 2011 yılının ilk üç çeyreğinde altında kalmış, son çeyreğinde ise toplam aktifler yalnızca %0,3 büyürken özkaynaklar %2,1'lik artış göstermiştir. Uzun dönemli trende bakıldığında, sektörün özkaynaklarının ve toplam aktiflerinin büyüme oranlarının birbirine çok yakın olduğu gözlenmektedir.

Grafik 24: Toplam Aktifler ve Özkaynakların Değişimi (Çeyrek dönemler itibarıyla)

Grafik 25: Toplam Aktifler ve Özkaynakların Değişimi (Kümülatif - Aralık 2002 bazlı)

Kurumumuzca benimsenmiş olan ve uzun zamandır sürdürülen proaktif yaklaşımın bir yansıması olarak sektörün kar dağıtımının sınırlandırılarak, önceki yıllarda elde edilen yüksek tutarlı karların bünyede bırakılması, önemli bir tutarda yedek akçe oluşumunu ve dolayısıyla güçlü özkaynak yapısının korunmasını sağlamıştır.

Tablo 16: Özkaynak Unsurlarının Gelişimi

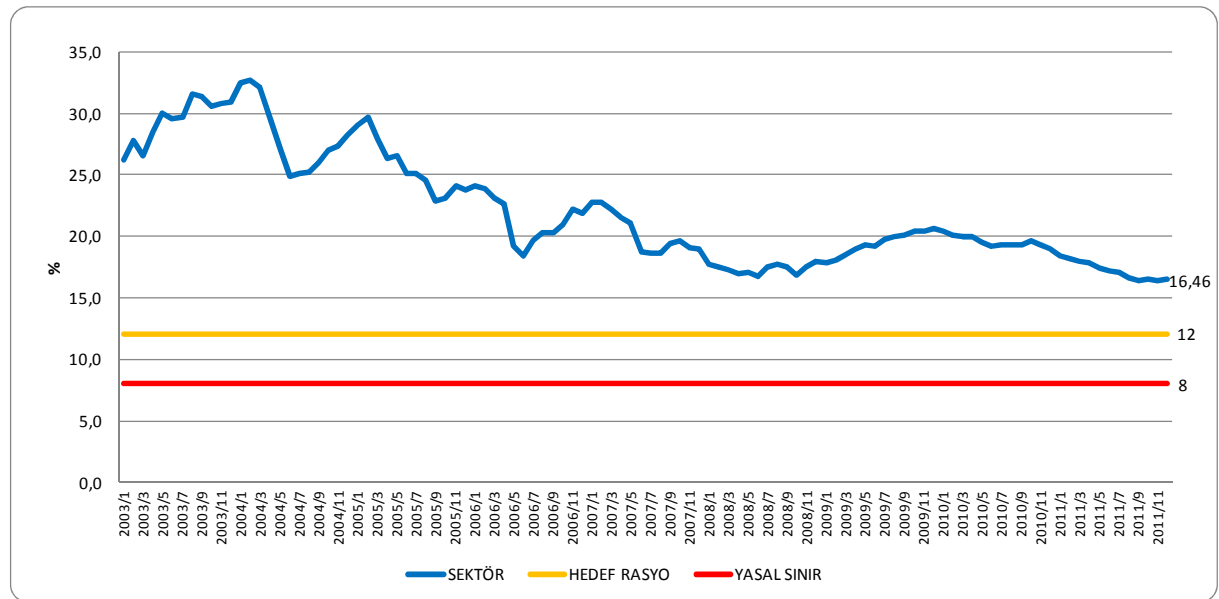
(Milyon TL)					DEĞİŞİM (%)			
	2010/12	2011/6	2011/9	2011/12	2010/12-2011/12		2011/9-2011/12	
					Tutar	%	Tutar	%
Ödenmiş Sermaye	47.937	49.496	49.957	50.493	2.556	5,3	536	1,1
Yedek Akçeler	72.270	89.948	89.932	89.776	17.506	24,2	-156	-0,2
Ödenmiş Sermaye Enflasyon Düzeltme Farkı	0	0	0	0	0	-	0	-
Sabit Kıymet Yeniden Değerleme Farkları	1.420	1.627	1.652	1.825	405	28,5	173	10,4
Menkul Değerler Değerleme Farkları	8.445	5.310	3.290	531	-7.914	-93,7	-2.759	-83,9
Dönem Karı (Zararı)	22.116	10.371	14.620	19.847	-2.269	-10,3		
Geçmiş Yıllar Karı (Zararı)	-17.646	-17.674	-17.878	-17.878	-231	1,3	0	0,0
TOPLAM ÖZKAYNAKLAR	134.542	139.079	141.575	144.595	10.054	7,5	3.021	2,1

2011 yılının son çeyreğinde 5 bankada toplam 535,6 milyon TL (320 milyon TL'si nakit olmak üzere) ödenmiş sermaye artışı gerçekleşmiştir. Böylece 2011 yılında gerçekleşen ödenmiş sermaye artışları 12 ayı bankada toplamda 2,6 milyar TL'ye ulaşmıştır.

Menkul değerler değerlendirme farklarında 2010 yılsonuna göre gözlenen %93,7 oranındaki azalış esas itibarıyla satılmaya hazır menkul değerlerin değerlendirme farklarından kaynaklanmaktadır. Satılmaya hazır menkul değerlerin değerlendirme farkları 2010 yılsonunda 5,7 milyar TL iken 2011 yılsonunda negatif 1,2 milyar TL olarak gerçekleşmiştir. Menkul değer değerlendirme farklarının diğer bileşenlerinden olan iştirakler, bağlı ortaklıklar ve birlikte kontrol edilen ortaklıklara ilişkin değerlendirme farkları ise aynı dönemde %11,7 oranında artmıştır.

Aralık 2011 dönemi itibarıyla sektörün sermaye yeterliliği rasyosu (SYR) önceki çeyreğe göre 0,04 puan artarak %16,46 olarak gerçekleşmiş olup SYR'nin uzun dönemli gelişimi izleyen grafikte verilmektedir.

Grafik 26: Sermaye Yeterliliği Rasyosu

Sektörün sermaye yeterliliği rasyosu 2010 yılsonuna göre 2,5 puan azalmış olmakla birlikte, azalış trendinin 2011 yılının son çeyreğinde hız kestiği, söz konusu dönemde durağan bir görüntü arzettiği görülmektedir. 2010 yılsonuna göre SYR’de görülen azalışta özkaynakların %14,2 oranında artmasına karşın toplam risk ağırlıklı varlıkların %86’sını oluşturan kredi riskine esas tutarın %35,5 artması etkili olmuştur. Bunun yanı sıra piyasa riskine esas tutar aynı dönemde %15,1, operasyonel riske esas tutar %10,6 oranında artarak SYR azalışına katkıda bulunmuştur.

Konsolide olmayan sermaye yeterliliği rasyolarının banka grupları bazında gelişimi incelendiğinde 2011 yılında tüm banka gruplarının⁶ sermaye yeterliliği rasyosunda azalış gözlenmektedir. Öte yandan yılın son çeyreğinde tüm banka gruplarının SYR’si azalırken yabancı bankaların SYR’si 1,47 puan artmıştır. Son çeyrekte yabancı bankaların SYR’sinin artmasında, risk ağırlıklı varlıkların yalnızca %0,5 oranında (sektör: %5,1) artmasına karşın, özkaynakların %10 (sektör: %4,2) artması belirleyici olmuştur. Yabancı bankaların özkaynak artışı, yılın son çeyreğinde temin edilen sermaye benzeri krediler nedeniyle katkı sermayenin %34,8 oranında (1.097 milyon TL); dönem karı artışı ve ödenmiş sermaye artırımları nedeniyle ana sermayenin %4,1 oranında (737,8 milyon TL) artmasından kaynaklanmıştır.

Faaliyet yapıları gereği sermaye yeterliliği rasyoları yüksek olan kalkınma ve yatırım bankaları ile bankacılık faaliyeti bulunmayan TMSF bankaları hariç tutulduğunda, yıllık bazda SYR’si en fazla azalan banka grubu özel bankalar olurken son çeyrekte en fazla katılım bankalarının SYR’si azalmıştır.

Tablo 17: Banka Grupları Bazında Sermaye Yeterliliği Rasyosu

(%)	Fark (Puan)					
	2010/12	2011/6	2011/9	2011/12	2010/12-2011/12	2011/9-2011/12
Kalkınma ve Yatırım Bankaları	58,66	54,36	51,69	48,14	-10,51	-3,55
TMSF Bankaları	53,01	54,67	56,32	58,77	5,77	2,45
Bankacılık Sektörü	18,97	17,15	16,42	16,46	-2,51	0,04
Özel Bankalar	18,21	16,27	15,44	15,31	-2,89	-0,12
Yabancı Bankalar	17,34	15,95	15,39	16,86	-0,47	1,47
Kamu Bankaları	16,74	15,12	14,70	14,54	-2,20	-0,16
Katılım Bankaları	15,07	14,20	14,38	14,05	-1,01	-0,33

Türk Bankacılık Sektörü’nün sermaye yeterlilik rasyosunun azalış trendinin 2011 yılının Ağustos ayından sonra, kredilerdeki artış hızının yavaşlamasına paralel olarak durulmuş, yılın son beş aylık döneminde yaklaşık aynı düzeyde kalmıştır. Hem sektörün hem de banka gruplarının SYR düzeyi asgari yasal sınır olan %8’in, Kurumumuzca uygulanmakta

⁶ TMSF Bankaları hariç

olan %12'lik hedef rasyo düzeyinin ve gelişmiş ve gelişmekte olan birçok ülkenin üzerinde olup yasal özkaynakların büyük kısmı kaliteli özkaynak unsuru olarak nitelendirilen ana sermayeden oluşmaktadır.

4. Kârlılık

Son çeyrekte, esas olarak net faiz gelirlerindeki artış kaynaklı yılın ilk çeyreğinden sonraki en yüksek çeyrek dönemlik kara ulaşan bankacılık sektörü, 2011 yılını 19,8 milyar TL karla kapatmıştır. Bankacılık sektörünün dönem net karı, önceki yılın aynı dönemine kıyasla 2.269 milyon TL (%10,3) gerilemiştir. Sektörde faaliyet gösteren 48 bankadan 21'inin kârında, son bir yıllık dönemde azalış gerçekleşmiştir.

Tablo 18: Bankacılık Sektörü Karşılaştırmalı Gelir Tablosu

Bankacılık Sektörü (Milyon TL)	Aralık		Değişim		Toplam Gelire Oranı %		
	2010	2011	Tutar	%	2010	2011	Fark (Puan)
Toplam Faiz Gelirleri	77.396	88.128	10.732	13,9	74,3	74,6	0,3
<i>Kredilerden Alınan Faizler</i>	47.498	58.632	11.134	23,4	45,6	49,6	4,1
<i>Menkul Değerlerden Alınan Faizler</i>	26.211	26.036	-175	-0,7	25,1	22,0	-3,1
<i>Bankalardan ve Para P. Alınan Faizler</i>	1.915	1.238	-676	-35,3	1,8	1,0	-0,8
<i>Diğer</i>	1.772	2.222	450	25,4	1,7	1,9	0,2
Toplam Faiz Giderleri	38.729	48.811	10.082	26,0	37,2	41,3	4,2
<i>Mevduata Verilen Faizler</i>	31.681	37.397	5.716	18,0	30,4	31,7	1,3
<i>Bankalara ve Para P. İşl. Verilen Faizler</i>	3.569	4.852	1.283	36,0	3,4	4,1	0,7
<i>Repo İşlemlerine Verilen Faizler</i>	3.030	5.281	2.250	74,3	2,9	4,5	1,6
<i>Diğer</i>	449	1.282	832	185,2	0,4	1,1	0,7
I) NET FAİZ GELİRİ (GİDERİ)	38.667	39.317	650	1,7	37,1	33,3	-3,8
Takipteki Alacaklar Özel Provizyonu	5.408	4.123	-1.285	-23,8	5,2	3,5	-1,7
II) PROV.SONRASI NET FAİZ GELİRİ (GİDERİ)	33.259	35.194	1.934	5,8	31,9	29,8	-2,1
Toplam Faiz Dışı Gelirler	23.901	26.607	2.706	11,3	22,9	22,5	-0,4
<i>Bankacılık Hizmet Gelirleri ve Komisyonlar</i>	14.386	17.104	2.717	18,9	13,8	14,5	0,7
<i>Aktif satış Kazançları</i>	891	1.488	597	67,0	0,9	1,3	0,4
<i>Diğer</i>	8.623	8.015	-608	-7,1	8,3	6,8	-1,5
Toplam Faiz Dışı Giderler	30.197	36.283	6.086	20,2	29,0	30,7	1,7
<i>Personel Giderleri</i>	11.621	12.930	1.309	11,3	11,1	10,9	-0,2
<i>Provizyonlar</i>	3.203	5.735	2.531	79,0	3,1	4,9	1,8
<i>Diğer</i>	15.372	17.618	2.246	14,6	14,7	14,9	0,2
III) NET FAİZ DIŞI GELİR (GİDER)	-6.296	-9.676	-3.380	-	-6,0	-8,2	-2,1
IV) TOPLAM DIĞER FAİZ DIŞI GEL./GİD. (1+2+3)	296	-267	-563	-	0,3	-0,2	-0,5
<i>1- Sermaye Piyasası İşlemleri Karı (Zararı) (Net)</i>	-217	1.593	1.809	-	-0,2	1,3	1,6
<i>2- Kambiyo Karı (Zararı) (Net)</i>	557	-1.792	-2.349	-	0,5	-1,5	-2,1
<i>3- Olganüstü Gelirler (Giderler) (Net)</i>	-44	-68	-23	-	-0,0	-0,1	-0,0
V) VERGİ ÖNCESİ KAR (ZARAR) (II+III+IV)	27.259	25.250	-2.008	-7,4	26,2	21,4	-4,8
Vergi Provizyonu	5.142	5.403	261	5,1	4,9	4,6	-0,4
DÖNEM NET KARI (ZARARI)	22.116	19.847	-2.269	-10,3	21,2	16,8	-4,4
Faiz Gelirleri/Faiz Giderleri %	199,8	180,5	-19,3				
Faiz Dışı Gelirler/Faiz Dışı Giderler %	79,1	73,3	-5,8				
Faiz Dışı Gelirler/Faiz Dışı Giderler %*	80,3	73,9	-6,4				
Faiz Dışı Gelirler/Faiz Dışı Giderler %**	68,2	66,7	-1,5				

Not: Diğer faiz dışı gelirler, faiz dışı gelir - gider dengesi hesaplamasında net değerleri üzerinden değerlendirilmiştir.

* Diğer faiz dışı gelir/giderler dahil edilmiştir.

** Takipteki alacaklar özel provizyonu ve diğer faiz dışı gelir/giderler dahil edilmiştir.

Bankaların aktif fonlmasında yoğun olarak mevduat dışı kaynaklara yönelmesiyle, repo işlemlerine, bankalara ve ihraç edilen menkul kıymetlere verilen faizlerde, önceki yılın aynı dönemine göre, önemli tutarda artışlar gerçekleşmiştir. Bu dönemde bankalar ile para piyasalarından alınan faizlerdeki azalış faiz gelirlerindeki artışı bir miktar baskılamıştır. Diğer

taftan, menkul kıymetlerden elde edilen faiz gelirlerinde, TÜFE'ye endeksli menkul kıymet reeskontlarındaki artışın katkısıyla yılın son çeyreğindeki olumlu ve güçlü performans, bu portföyden elde edilen faiz gelirlerindeki azalışı sınırlamıştır. Ters repo işlemlerinden elde edilen faiz gelirlerindeki artışın yanı sıra, kredi fonlamasında mevduat dışı kaynakların ağırlığının artması ve net faiz gelirlerindeki azalışı önlemeye yönelik getirili aktiflerdeki hacim artışının esas olarak kredi artışı ile sağlanması sonucunda, kredi/mevduat faiz gelir/gider farkı, tutar olarak artmıştır. Ancak, önceki yılın aynı dönemi ile karşılaştırıldığında, bankacılık sektörünün net faiz gelirleri artmasına karşın, aktif toplamındaki güçlü artış ve rekabetçi fiyatlamaların da etkisiyle aktif getirilerindeki azalış, net faiz marjının gerilemesine yol açmıştır.

Önceki yılın aynı dönemine göre, faiz gelirlerinde %13,9 (10.732 milyon TL), faiz giderlerinde %26 (10.082 milyon TL) oranında artış gerçekleşmiştir. Bu dönemde, **bankalardan ve para piyasalarından elde edilen faiz gelirlerindeki 676 milyon TL'lik azalışa ve 175 milyon TL gerileyen menkul değerlerden elde edilen faiz gelirlerine karşın, kredilerden elde edilen faiz gelirleri** hacim artışının da katkısıyla 11.134 milyon TL artmış, 501 milyon TL artan ters repo işlemlerinden elde edilen faiz gelirleri bir yıllık dönemde, toplam **faiz gelirlerindeki** artışı desteklemiştir. Öte yandan, **mevduata verilen faizlerdeki 5.716 milyon TL'lik, repo işlemlerine verilen faizlerdeki 2.250 milyon TL'lik artışa, bankalara ve para piyasası işlemleri ile ihraç edilen menkul kıymetlere** verilen faizlerdeki sırasıyla 1.283 milyon TL ve 841 milyon TL'lik artışa rağmen **net faiz gelirleri** yükselmiştir. Nitekim önceki yılın aynı dönemine göre, *net faiz gelirleri* 650 milyon TL (%1,7) yükselmiştir. 2011 yılı boyunca, çeyrek dönemlerde yapılan yıllık kıyaslamalarda gerileyen net faiz gelirleri, temelde menkul kıymetlerden elde edilen faiz gelirlerindeki azalışın gerilemesi ve kredi/mevduat faiz gelir/gider farkının tutar olarak artması sonucunda, ilk kez 2011 yılsonunda yükselmiştir.

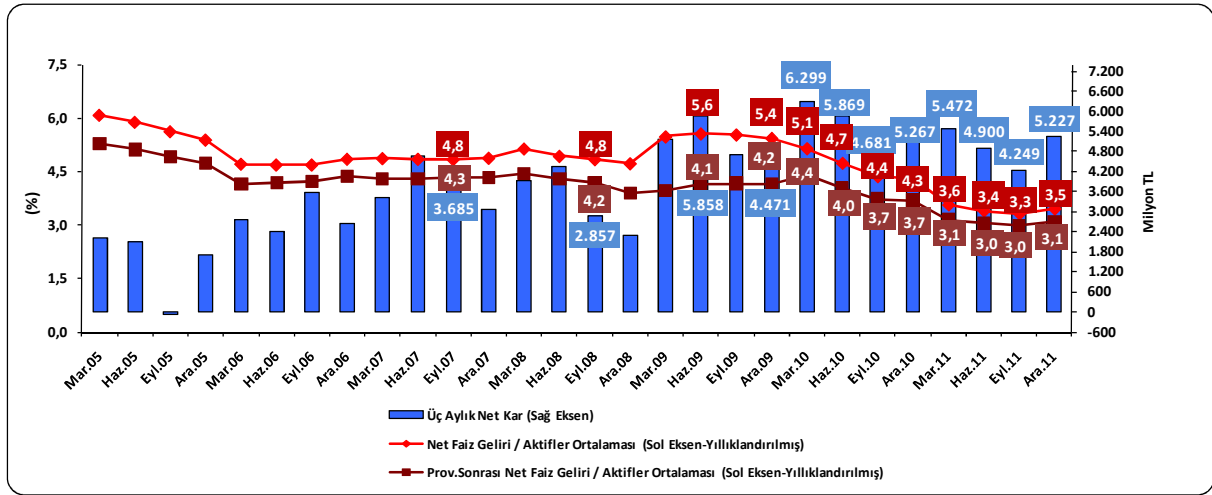
Artan net faiz gelirlerinin yanı sıra, takipteki alacaklar özel provizyonunun, ivme kaybetmekle birlikte %23,8 (1.285 milyon TL) gerilemesine bağlı olarak provizyon sonrası net faiz gelirlerinde %5,8 (1.934 milyon TL) artış gerçekleşmiştir. Bu gelişmede, sektörün karşılık ayırma oranında, bir yıllık dönemde 4,4 puanlık azalış olmasının yanı sıra, temelde sorunlu alacak bakiyesine olan yeni intikallerin (brüt), önceki yıla göre gerilemesi etkili olmuştur.

Bu dönemde faiz gelirlerinin toplam gelirlere oranı 0,3 puan artarak %74,6'ya, faiz giderlerinin toplam gelirlere oranı ise 4,2 puan artışla %41,3'e yükselmiştir. Öte yandan, 2003

yılından bu yana 2010 yılında, en yüksek düzeyinde gerçekleşen faiz gelirlerinin faiz giderlerini karşılama oranı, Aralık 2011’de %180,5 düzeyine gerilemiştir.

İzleyen grafikte, 2005 yılından itibaren bankacılık sektöründe **üçer aylık** dönemler itibarıyla birikimsiz **kâr tutarı ile yıllıklandırılmış olarak net faiz gelirleri ve provizyon sonrası net faiz gelirlerinin ortalama aktiflere oranları** yer almaktadır.

Grafik 27: Karlılık Göstergeleri

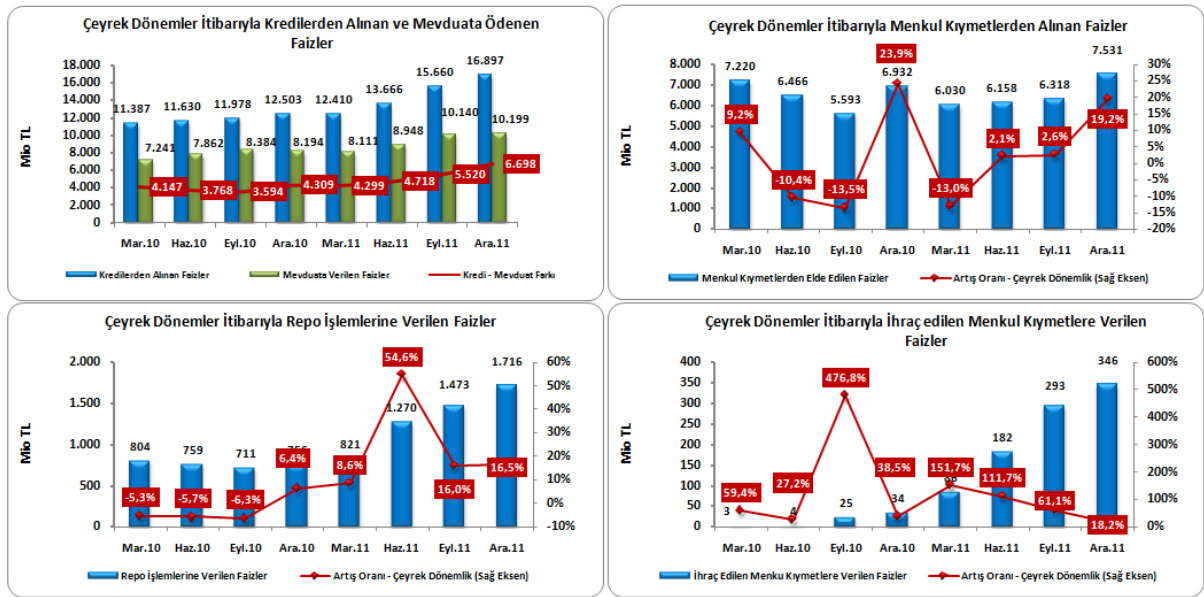

2011 yılı başından itibaren, yılın son çeyreğine kadar dönem net karı, çeyrek dönemler itibarıyla azalma trendinde olmuştur. Ancak yılın son çeyreğinde elde edilen net dönem karı, 2011 yılı çeyrek dönemlik ortalamasının üzerinde gerçekleşmiştir. **Bir önceki çeyreğe göre değerlendirildiğinde, 2011 yılının dördüncü çeyreğinde**, hacim etkisi ve kredilerdeki yeniden fiyatlamalar nedeniyle kredi mevduat faiz gelir/gider farkındaki artış, ters repo işlemlerinden alınan faizlerdeki yükseliş ve menkul kıymet portföyündeki azalışa karşın, menkul kıymetlerden elde edilen faiz gelirlerinde TÜFE'ye endeksli menkul kıymet reeskontlarının yüksek olumlu katkısı nedeniyle oluşan artış nedeniyle *faiz gelirleri* yükselmiştir. Repo hacmindeki gerilemeye karşın artan repo maliyeti nedeniyle repo işlemlerine verilen faizler artmıştır. Ancak mevduata verilen faizlerdeki sınırlı artış sonucunda *net faiz gelirleri* yükselmiştir. Kredilerden alınan ücret ve komisyonlarla bankacılık hizmetlerinden elde edilen gelirlerdeki güçlü seyir, yılın son çeyreğinde de devam etmiştir. Ancak aktif satış karlarındaki azalış kaynaklı *faiz dışı gelirlerde* gerileme meydana gelmiştir. Genel karşılık provizyonları ve menkul değerler değer azalma provizyonu azalışına karşın, son çeyrekte ayrılan serbest karşılıklar ve diğer faiz dışı giderler nedeniyle *faiz dışı giderler* en yüksek çeyrek dönemlik değerine ulaşmıştır. Sermaye piyasası işlem kar/zararı ile kambiyo kar/zararı toplamının dönem net karına olan yüksek düzeydeki azaltıcı yöndeki katkısı bu dönemde küçük de olsa artış yönlü gerçekleşmiştir. Bu gelişmelerin ardından, yılın son çeyreğinde, faiz dışı

giderlerdeki yüksek tutarlı artışa, faiz dışı gelirlerdeki azalışa, önceki çeyreklerin aksine varlık kalitesindeki iyileşmenin olumlu katkısının ortadan kalkmasına karşın, net faiz gelirlerindeki yüksek tutarlı artış ve sermaye piyasası işlemleriyle kambiyo işlemleri toplamının olumlu katkısı nedeniyle bankacılık sektörü dönem net karı, üçüncü çeyreğe göre 978 milyon TL yükselmiştir.

Diğer taraftan, yılın dokuz ayında ivme kaybederek gerileyen net faiz marjı, yılın son çeyreğinde özellikle menkul kıymet getirisindeki artış ve kredi/mevduat marjındaki azalışın sona ermesi nedeniyle, Aralık 2011'de %3,5'e yükselerek Mart 2011'den beri en yüksek seviyesine ulaşmıştır. Provizyon sonrası net faiz marjı da %3,1 ile 2011 yılındaki en yüksek seviyeye ulaşmıştır. Söz konusu veriler kümülatif tutarlardan hesaplandığından, yılın dokuz ayından sonra, küçük de olsa artış yönlü iyileşmenin olması, yılın son çeyreğindeki toparlanmanın görece güçlü olduğuna işaret etmektedir. Nitekim kredi getirisi/mevduat maliyeti marjı azalışı yılsonunda sona ermiş, menkul kıymet getirisi de son dönemde özellikle TÜFE'ye endeksli menkul kıymet getirilerinin olumlu katkısı ve artan faiz oranları nedeniyle artmış ve 2011 yılındaki en yüksek seviyesine Aralık 2011'de ulaşmıştır.

Grafik 28: Temel Karlılık Verileri (Çeyrek Dönemler İtibarıyla)

Mevduata ödenen faizler, artan mevduat hacmi ve rekabetçi fiyatlamalar nedeniyle 2010 yılının son çeyreğine kadar bütün çeyrek dönemler itibarıyla artmıştır. Yılın son çeyreğinde ise TCMB tarafından zorunlu karşılık oranlarında yapılan artışların, ilk olarak mevduat faizlerinde indirim olarak etkisini göstermesinin yanı sıra, politika faizindeki indirimin, sektörün bilanço yapısı nedeniyle hızlı bir şekilde mevduat faizlerine yansımaları nedeniyle mevduata ödenen faizlerin yılın üçüncü çeyreğine göre azaldığı

değerlendirilmektedir. 2011 yılının ilk çeyreğinde, mevduata ödenen faizlerin, hacim artışına karşın, mevduat faiz oranlarında belirgin bir artış oluşmaması ve mevduatın toplam kaynaklar içerisindeki payının azalmasının da etkisiyle azalmaya devam ettiği değerlendirilmektedir. *Yılın üçüncü çeyreğinde* fonlama tarafında alternatif kaynakların ağırlığı artmakla birlikte, hem TP hem de YP mevduat tarafında oluşan maliyet artışı, mevduata ödenen faizlerde, önceki çeyreklere göre önemli düzeyde artışa yol açmıştır. *Yılın dördüncü çeyreğinde ise*, mevduat maliyetindeki ufak artışa karşın, mevduat hacmindeki artışın ağırlıklı olarak kur etkisi kaynaklı olması nedeniyle mevduata ödenen faizlerde, önceki çeyreğe göre kayda değer bir artış oluşmamıştır.

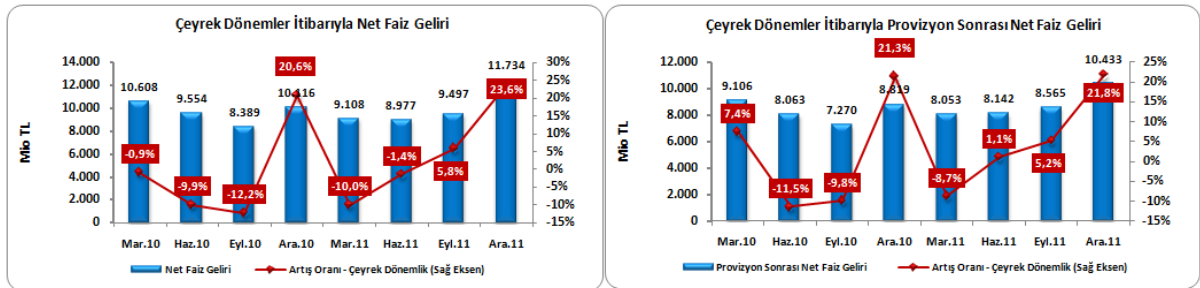
Kredilerden elde edilen faiz gelirleri ise 2010 yılının ilk çeyreğinden beri artış eğilimini sürdürmüştür. 2011 yılının ilk çeyreğinde ise kredi artışının devam etmesine karşın, zorunlu karşılık oranlarındaki artış nedeniyle bankaların plasmanlarını menkul değerler yerine, daha yüksek getirili kredilere kaydırması ve bunun da daha rekabetçi fiyatlamalara yol açması nedeniyle kredilerden elde edilen faiz gelirleri, 2010 yılının son çeyreğine göre azalmıştır. *Yılın ikinci çeyreğinden* başlayarak kredi hacmindeki artışın yanı sıra, kredi faiz oranlarında oluşan artış ve kredi getirisindeki bir miktar toparlanma nedeniyle kredilerden elde edilen faiz gelirlerinde, yüksek tutarlı artışlar gerçekleşmiştir. Nitekim ivme kaybetmekle birlikte, yılın son çeyreğinde de artmaya devam eden kredi hacmi ve yeni kredi fiyatlamalarının daha yüksek faiz oranlarından gerçekleşmesi nedeniyle kredilerden elde edilen faiz gelirlerinde, en yüksek çeyrek dönemlik tutara *son çeyrekte* ulaşılmıştır.

Kredi/mevduat faiz gelir/gider farkı 6.698 milyon TL ile *2011 yılının dördüncü çeyreğinde*, 2010 yılının ilk çeyreğinden beri en yüksek seviyesine yükselmiştir. Söz konusu yükselişte, esas olarak mevduata göre maliyet avantajına sahip olan bankaların ihraç ettikleri menkul kıymetlerdeki, yurt dışından temin edilen fonların katkısıyla yüksek tutarda artan bankalara borçlardaki ve repo işlemlerinden temin ettikleri kaynaklardaki artışa bağlı olarak mevduatın toplam kaynaklar içerisindeki payında meydana gelen azalışın da rolü bulunmaktadır.

Diğer taraftan yılın son çeyreğinde, repo işlemlerinden elde edilen kaynaklar azalmasına karşın, Merkez Bankası'nın uyguladığı politikalar nedeniyle artan repo maliyetine bağlı olarak **repo işlemlerine verilen faizler** önceki çeyreğe göre %16,5 (243 milyon TL) artarken, **ihraç edilen menkul kıymetlere verilen faizler** sadece %18,2 (53 milyon TL) artmıştır. Her iki kaleme yılın son çeyreğinde ödenen faizler 2010 yılı ve 2011 yılı ortalamalarının üzerinde oluşmuştur.

2011 yılının ilk çeyreğinde, hem TÜFE'ye endeksli menkul değer faiz gelirlerindeki, hem de kar realizasyonu ve kaynak oluşturmaya yönelik menkul değer satışının da etkisiyle menkul değer portföyündeki azalış, **menkul değerlerden elde edilen faizlerin**, 2010 yılının son çeyreğine göre azalmasına yol açmıştır. Öte yandan 2011 yılının ikinci çeyreğinde, menkul kıymet portföyünden yapılan satışların hız kesmesi nedeniyle söz konusu kalemden kayda değer bir değişim oluşmamış, TÜFE'ye endeksli menkul kıymet reeskontlarının olumlu katkısı nedeniyle yılın ikinci çeyreğinde menkul değerlerden elde edilen faiz gelirlerinde bir miktar artış gerçekleşmiştir. *Yılın üçüncü çeyreğinde ise* TÜFE'ye endeksli menkul kıymetlerin olumlu katkısındaki gerilemeye karşın, menkul kıymet portföyündeki artış nedeniyle menkul değerlerden elde edilen faiz gelirlerinin önceki çeyreğe göre yükseldiği belirlenmiştir. *Yılın son çeyreğinde ise* menkul kıymet hacmindeki azalışa karşın, TÜFE'ye endeksli menkul kıymet reeskontlarının olumlu yüksek katkısı nedeniyle menkul değerlerden elde edilen faiz gelirleri, üçüncü çeyreğe göre, 1.214 milyon TL yükselmiş ve 7.531 milyon TL ile en yüksek çeyrek dönemlik değerine ulaşmıştır. Öte yandan, dokuz aylık dönemde, altı aylık döneme göre değişmeyen menkul kıymetlerin ortalama getirisi, yıl sonunda 0,3 puan yükselmiştir. 2011 yılsonu itibarıyla TP ve YP kredilerin ortalama getirisi sırasıyla %11,7 ve %4,8, menkul kıymetlerin ortalama getirisi %9,2 olarak gerçekleşmiştir.

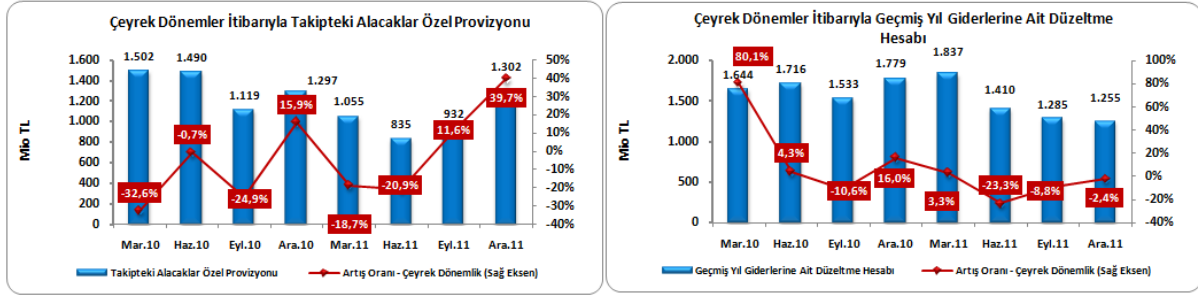
Grafik 29: Çeyrek dönemler itibarıyla Net Faiz ve Provizyon Sonrası Net faiz Gelirleri

2011 yılının dördüncü çeyreğinde elde edilen 11.734 milyon TL **net faiz geliri**, 2010 yılbaşından beri elde edilen en yüksek çeyrek dönemlik net faiz gelidir. Temelde hacim etkisi, yeniden fiyatlamalar ve marjlardaki gerilemenin sona ermesiyle kredilerden elde edilen faiz gelirlerindeki yüksek tutarlı artış ve menkul kıymetlerden elde edilen faiz gelirlerinde TÜFE'ye endeksli menkul kıymet reeskontlarındaki artış sonucu oluşan yükseliş nedeniyle, net faiz geliri, 2011 yılının üçüncü çeyreğine göre 2.237 milyon TL artmıştır. Ancak, 2010 yılının ilk yarısının ardından, en yüksek çeyrek dönemlik değerine ulaşan takipteki alacaklar özel provizyonu sonucunda **provizyon sonrası net faiz gelirleri** 2011 yılının dördüncü çeyreğinde, üçüncü çeyreğe göre 1.867 milyon TL artmıştır. Diğer taraftan, Aralık 2010 döneminde %9,1 olan “faiz gelirleri/ortalama faiz getirili aktifler” oranı, Aralık 2011’de

%8,2'ye; %5,9 olan "faiz giderleri/ortalama faiz maliyetli pasifler" oranı ise %5,8'e gerilemiştir.

Grafik 30: Aktif Kalitesine İlişkin Karlılık Verileri (Çeyrek Dönemler İtibarıyla)

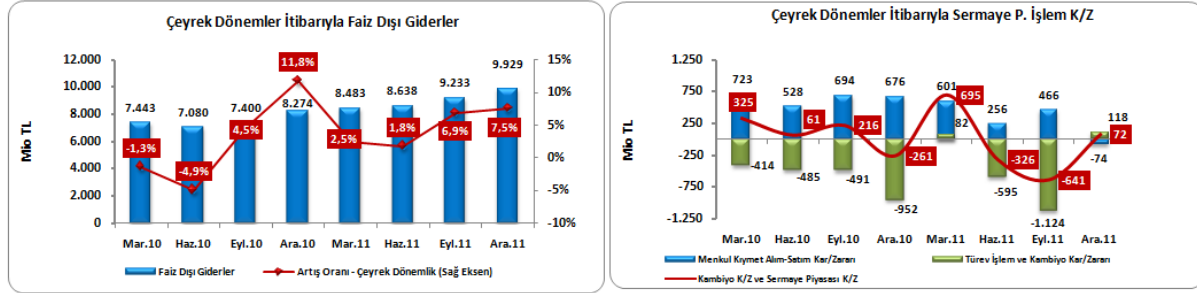
Takipteki alacaklar özel provizyonundaki azalış ile geçmiş yıl giderlerine ait düzeltme hesabındaki artış birlikte dikkate alındığında, 2009 yılısonundan beri, varlık kalitesindeki iyileşme dönem net karına en güçlü katkıyı 2011 yılının ilk çeyreğinde sağlamıştır. *Yılın üçüncü çeyreğinde* ise, söz konusu kalemlerin dönem net karına olan olumlu katkısı, beklentilere paralel olarak azalmaya devam etmiş ve son bir yılda en düşük çeyrek dönemlik katkı bu çeyrekte gözlenmiştir. *Yılın son çeyreğinde* ise hem özel provizyonlardaki artış, hem de önceki yıl giderlerine ait düzeltme hesabındaki gerileme sonucunda, söz konusu kalemlerin olumlu katkısı ortadan kalmıştır.

Aralık 2010 – 2011 döneminde, faiz dışı gelir kalemlerinden **bankacılık hizmet gelirleri** ile **kredilerden alınan ücret ve komisyonlar**, %18,9'luk (2.717 milyon TL) artışla 17.104 milyon TL olarak gerçekleşmiştir. Bu dönemde, kredilerden elde edilen ücret ve komisyonlar 518 milyon TL yükselmiştir. Kredilerden elde edilen ücret ve komisyonların %59'u (önceki yılın aynı dönemine göre 1,4 puan artmıştır) nakdi kredilerden, kalan kısmı gayrinakdi kredilerden elde edilmiştir. Esas olarak kredi kartı ücret ve komisyon gelirleri, havale ve sigorta komisyonları ile diğer komisyon ve hizmet gelirlerindeki artış nedeniyle, bankacılık hizmet gelirlerinde 2.199 milyon TL'lik artış meydana gelmiştir.

Diğer faiz dışı gelirlerin dönem net karına olan yüksek tutarlı olumlu katkısı, bu dönemde de devam etmesine karşın, önceki yılın aynı dönemine göre, geçmiş yıl giderlerine ait düzeltme hesabındaki 885 milyon TL gerilemeye bağlı olarak, 608 milyon TL azalmıştır. Bu dönemde, sektörün aktif satış kazançları 597 milyon TL, temettü gelirleri 152 milyon TL artmıştır. Bunların sonucunda, faiz dışı gelirlerde 2.706 milyon TL artış gerçekleşmiştir. *Çeyrek dönemler itibarıyla değerlendirildiğinde*, 2011 yılının dördüncü çeyreğinde, güçlü seyrini koruyan kredilerden alınan ücret ve komisyonlarla bankacılık hizmetlerinden elde

edilen gelirlere karşın, esas olarak yüksek tutarda azalan aktif satış kazançlarına bağlı olarak, önceki çeyreğe göre faiz dışı gelirlerde azalış olduğu tespit edilmiştir.

Grafik 31: Faiz Dışı Giderler ile Sermaye Piyasası İşlem K/Z ve Kambiyo K/Z

Bir yıllık dönemde, bankacılık sektörünün **işletme giderleri**, temelde personel giderleri (1.309 milyon TL), kiralama giderleri (308 milyon TL) ile kredi kartları ve bankacılık hizmetlerine ilişkin promosyon uygulamaları giderlerindeki (132 milyon TL) artışa bağlı olarak %11,4 (2.695 milyon TL) yükselişle 26.323 milyon TL olarak gerçekleşmiştir. Büyüme sürecindeki bankacılık sektöründe, ücret, komisyon ve bankacılık hizmet gelirleriyle işletme giderlerini karşılama oranı, son bir yıllık dönemde, %60,9'dan %65'e yükselmiştir. Bir yıl önceki değeriyle kıyaslandığında, yüksek gerçekleşen faiz dışı giderler, bu dönemde, net dönem karındaki gerilemede etkili olmuştur. Bir önceki çeyreğe göre değerlendirildiğinde, *2011 yılının dördüncü çeyreğinde* işletme giderlerindeki artışın yanı sıra, esas olarak muhtemel riskler için ayrılan özel karşılıklardaki yükseliş, faiz dışı giderlerdeki artışta belirleyici olmuştur.

Aralık 2010'da kaydedilen menkul değer alım-satım karlarına⁷ karşın, türev işlem zararları nedeniyle zarar yazılan sermaye piyasası işlemlerinden, Aralık 2011 döneminde, menkul değer alım-satım karlarındaki azalışa karşın, türev işlemlerden yazılan kar nedeniyle 1.809 milyon TL'lik artışla 1.593 milyon TL kar edilmiştir. Bu dönemde, 2.349 milyon TL azalarak 1.792 milyon TL zarar yazılan kambiyo işlemleri, dönem net karında, sermaye piyasası işlemleri yoluyla oluşan artışın etkisini bertaraf etmiştir. Bunların sonucunda, sermaye piyasası işlem kar/zararı ile kambiyo kar/zararı toplamının olağanüstü giderlerle birlikte dönem net karını artırıcı etkisi, bir yıllık dönemde 563 milyon TL azalmıştır. Öte yandan, riskten korunma işlemlerine ilişkin, etkin olarak nitelendirilen değerlendirme farkları özkaynaklar altında, riskten korunma fonları arasında gösterilmektedir. Aralık 2011 itibarıyla

⁷ Aralık 2011 itibarıyla artan faiz oranları nedeniyle sektörde, satılmaya hazır menkul kıymetlerin gerçeğe uygun değeri ile itfa edilen maliyeti arasındaki farktan kaynaklanan ve özkaynaklar altında muhasebeleştirilen 1.729 milyon TL tutarında realize edilmemiş negatif menkul kıymet değerlendirme farkı bulunmaktadır. Söz konusu tutar, 2010 yılsonunda, pozitif 5.715 milyon TL olarak gerçekleşmiştir.

negatif 585 milyon TL bakiye arz eden söz konusu değerlendirme farkları, etkinliğin sağlanamaması durumunda, zarar olarak gelir gider hesaplarına nakledilecektir.

Bankacılık sektöründe, bilanço içi açık pozisyon, bilanço dışı pozisyon ile kapatıldığından, genel eğilime paralel olarak kambiyo karı yazılan dönemlerde, türev işlemlerden zarar edildiği, bunun tersinin de genel olarak doğru olduğu gözlenmektedir. Bu çerçevede, Grafik 31’de, kambiyo kar/zararı ile türev işlem kar zararları birlikte verilmiş, sermaye piyasası işlem kar/zararının unsurlarından olan menkul kıymet alım-satım kar/zararına ayrıca yer verilmiş ve bu üç kalemin ortak etkisi değerlendirilmiştir. Buna göre, *2011 yılının ilk çeyreğinde*, kambiyo zararının etkisini bertaraf eden türev işlem karları ile kar realizasyonu sonucunda 601 milyon TL düzeyinde gerçekleşen menkul kıymet alım-satım karları nedeniyle söz konusu kalemlerin toplam etkisi, dönem net karını artırıcı yönde olmuştur. *Yılın ikinci çeyreğinde* türev işlem karları artmasına karşın, menkul değer satışlarının hız kesmesinin de katkısıyla menkul değer satış karlarının azalması ve kambiyo zararlarının artması sonucunda, söz konusu kalemlerin toplam etkisi, dönem net karını 326 milyon TL azaltıcı yönde gerçekleştirmiştir. *Yılın üçüncü çeyreğinde* ise menkul kıymet satış karlarının yüksek tutarlı, türev işlem karlarının düşük tutarlı olumlu katkısına karşın, TL’nin değer kaybına bağlı olarak kambiyo zararlarının artması sonucunda, söz konusu kalemlerin toplam etkisi dönem net karını 641 milyon TL azaltıcı yönde gerçekleştirmiştir. *Yılın dördüncü çeyreğinde* ise menkul kıymet satış karlarındaki küçük tutarlı, türev işlem karlarındaki görece yüksek tutarlı azalışa karşın, kambiyo zararlarındaki azalış sonucunda, söz konusu kalemlerin toplam etkisi dönem net karını 72 milyon TL artırıcı yönde gerçekleştirmiştir. Bir önceki çeyreğe göre değerlendirildiğinde, 2011 yılının dördüncü çeyreğindeki dönem net karının artmasında kambiyo zararındaki yüksek tutarlı azalışın da katkısı olmuştur.

Azalan özel karşılık provizyonlarına, güçlü seyretmeye devam eden faiz dışı gelirlere ve sermaye piyasası işlem zararının azalarak kara dönmesine karşın, faiz dışı giderlerdeki yüksek tutarlı artışın yanı sıra, kambiyo karının azalarak zarara dönmesine bağlı olarak bir yıllık dönemde bankacılık sektörü **faiz dışı gelir/gider dengesi** Aralık 2010’daki %68,2 seviyesinden 1,5 puan azalarak Aralık 2011’de %66,7’ye gerilemiştir.

Sonuç olarak, bankacılık hizmet gelirleri ile kredilerden alınan ücret ve komisyonların yanı sıra, aktif satış kazançlarındaki artışa bağlı olarak artan faiz dışı gelirler ve takipteki alacaklar özel provizyonundaki azalış, karlılığa olumlu katkıda bulunmuştur. Diğer taraftan, net faiz marjı azalmasına karşın, esas olarak kredi/mevduat faiz gelir/gider farkının tutar olarak artması, menkul değer faiz gelirlerindeki azalışın gerilemesi, ters repo işlemlerinden

elde edilen faiz gelirlerindeki yükselişle birlikte net faiz gelirlerinde artışa yol açmıştır. Ancak genel karşılık provizyonları, diğer faiz dışı giderler ve personel giderlerindeki artışa bağlı olarak yüksek tutarlı artan faiz dışı giderlerin yanı sıra, sermaye piyasası işlem kar/zararı ile kambiyo kar/zararı toplamının dönem net karını artırıcı katkısındaki yüksek tutarlı azalış bir yıllık dönemde **kar azalışındaki temel etkenlerdir**.

Son bir yıllık dönemde, kalkınma ve yatırım bankaları, yabancı bankalar⁸ ve katılım bankalarının net dönem karları artarken, özel bankalar ile kamu bankalarının net dönem karları azalmıştır. Bankacılık sektörü karının, Aralık 2011 itibarıyla %52,6'sı özel bankalar, %27,2'si kamu bankaları, %11,7'si yabancı bankalar, %4,4'ü kalkınma ve yatırım bankaları ve %4,1'i katılım bankaları tarafından elde edilmiştir.

Aralık 2010 döneminde, 11.683 milyon TL olan **özel bankaların** dönem net karı, %10,6 oranında (1.239 milyon TL) azalarak Aralık 2011 itibarıyla 10.443 milyon TL'ye gerilemiştir. Söz konusu azalışta, faiz giderlerindeki yüksek oranlı artış kaynaklı sınırlı düzeyde artan net faiz gelirlerine, azalan takipteki alacaklar özel provizyonlarına, temelde güçlü seyreden bankacılık hizmet gelirleri nedeniyle yüksek tutarda artan faiz dışı gelirler ile yükselen sermaye piyasası işlem karlarına karşın; zarara dönen kambiyo karı ile esas olarak genel karşılık provizyonları, personel giderleri ve diğer faiz dışı giderler nedeniyle artan faiz dışı giderler etkili olmuştur. Özel bankalarda, faiz gelirlerinin faiz giderlerini karşılama oranı, 21,3 puan azalışla Aralık 2011'de, %177,3'e; faiz dışı gelir/gider dengesi ise 4,3 puan azalışla %74'e gerilemiştir.

Kamu bankalarının net dönem karı ise incelenen dönemde, %21,9 oranında (1.508 milyon TL) azalarak Aralık 2011'de 5.373 milyon TL düzeyinde gerçekleşmiştir. Kamu bankalarının net dönem karındaki azalışta, faiz giderlerindeki yüksek oranlı artış ve menkul kıymetlerden elde edilen faiz gelirlerindeki azalış kaynaklı sınırlı düzeyde artan net faiz gelirlerine, azalan takipteki alacaklar özel provizyonuna, artan faiz dışı gelirlere ve sermaye piyasası işlem karlarına karşın; artan genel karşılık provizyonlarına, diğer faiz dışı giderlere ve muhtemel riskler için ayrılan serbest karşılıklara bağlı olarak yüksek tutarda artan faiz dışı giderler ve kambiyo zararı etkili olmuştur. Kamu bankalarında, faiz gelirlerinin faiz giderlerini karşılama oranı, 11 puan azalışla Aralık 2011'de, %169,1'e; faiz dışı gelir/gider dengesi ise 11,3 puan azalışla %58,7'ye gerilemiştir.

---

⁸ Fortis Bank'ın 2010 yılsonu karı hariç tutulduğunda, yabancı bankaların dönem net karındaki artışın %20,4'e yükseleceği, özel bankaların dönem net karındaki azalışın ise %10,8'e gerileyeceği hesaplanmaktadır.

Faiz dışı giderlerdeki artışa, kambiyo karının zarara dönmesine, temelde kredi/mevduat faiz gelir/gider farkındaki azalışa bağlı olarak gerileyen net faiz gelirlerine karşın; takipteki alacaklar özel provizyonundaki azalış, yüksek tutarda azalan sermaye piyasası işlem zararı ve temelde aktif satış karı ile bankacılık hizmet gelirleri kaynaklı yüksek tutarda artan faiz dışı gelirler nedeniyle **yabancı bankaların** net dönem karı, önceki yılın aynı dönemine göre, %19 (372 milyon TL) artarak Aralık 2011 itibarıyla 2.324 milyon TL'ye yükselmiştir. Yabancı bankalarda, faiz gelirlerinin faiz giderlerini karşılama oranı, 42,6 puan azalışla Aralık 2011'de, %199'a gerilemiş, faiz dışı gelir gider dengesi ise 10,9 puan artışla %59,9'a yükselmiştir.

Kalkınma ve yatırım bankalarında faiz dışı gelirlere ve sermaye piyasası işlem kar/zararı ile kambiyo kar/zararı toplamının dönem net karını artırıcı katkısındaki bir miktar azalışa karşın, artan net faiz gelirleri, azalan takipteki alacaklar özel provizyonu nedeniyle net dönem karı, önceki yılın aynı dönemine göre %3,4 (29 milyon TL) artarak Aralık 2011 itibarıyla 868 milyon TL'ye yükselmiştir. Kalkınma ve yatırım bankalarının faiz dışı gelirlerinin faiz dışı giderlerini karşılama oranı, Aralık 2011'de önceki yılın aynı dönemine göre 0,3 puan artışla %65,8'e yükselmiştir.

Katılım bankalarının net dönem karı, bir yıllık dönemde, %5,8 (44 milyon TL) oranında artarak Aralık 2011 itibarıyla 803 milyon TL'ye yükselmiştir. Bu artışta, kar payı dışı giderlerdeki görece yüksek tutarlı artışa karşın, artan net kar payı gelirleri ve kar payı dışı gelirlerin yanı sıra, sermaye piyasası işlem kar/zararı ile kambiyo kar/zararı toplamının dönem net karını artırıcı etkisindeki yükseliş etkili olmuştur. Katılım bankalarının kar payı gelirlerinin kar payı giderlerini karşılama oranı, 5,1 puan artışla Aralık 2011'de, %195'e yükselmiş, kar payı dışı gelir/gider dengesi ise 5,4 puan azalışla %66,3'e gerilemiştir.

İzleyen dönemde, fonlama tarafında oluşabilecek maliyet artışına karşılık, yükselen kredi faiz oranlarının net faiz marjına olumlu katkıda bulunacağı, takipteki alacaklarda bir miktar artış oluşabileceği ve bu artışın dönem net karının yönünü belirlemede etkili olacağı değerlendirilmektedir.

Tablo 19: Banka Grupları İtibarıyla Özkaynak ve Aktif Karlılığı (%)

	Aktif Karlılığı			Özkaynak Karlılığı		
	Ara.10	Ara.11	Fark (Puan)	Ara.10	Ara.11	Fark (Puan)
Kamu bankaları	2,6	1,6	-0,9	30,3	19,9	-10,4
Özel bankalar	2,6	1,8	-0,8	21,9	16,2	-5,7
Bankacılık Sektörü	2,5	1,7	-0,7	20,1	15,5	-4,6
Katılım bankaları	2,0	1,6	-0,4	16,9	14,8	-2,0
Yabancı bankalar	1,6	1,6	-0,1	12,3	14,2	1,9
Kalkınma ve yatırım bankaları	2,9	2,4	-0,5	6,5	6,0	-0,5

Sektörün özkaynak karlılığı önceki yılsonuna göre, 4,6 puan azalarak Aralık 2011’de %15,5’e, **aktif karlılığı** ise 0,7 puan düşerek %1,7’ye gerilemiştir. Bu dönemde, bütün banka gruplarının aktif karlılığı, yabancı bankalar dışındaki banka gruplarının ise özkaynak karlılığı azalmıştır. Aralık 2011 itibarıyla en yüksek özkaynak karlılığı olan banka grubu, %19,9 ile kamu bankaları iken, en yüksek aktif karlılığı olan banka grubu %2,4 ile kalkınma ve yatırım bankalarıdır. En fazla özkaynak ve aktif karlılığı azalışı sırasıyla 10,4 puan ve 0,9 puanla kamu bankalarında gerçekleşmiştir. Aralık 2011 itibarıyla kamu bankaları, katılım bankaları ve yabancı bankalar sektör ortalamasının altında aktif karlılığı ile çalışırken, düşük kaldıraçla çalışan kalkınma ve yatırım bankalarının özkaynak karlılığı %6 ile en düşük seviyede gerçekleşmiştir. Özel bankalarla kamu bankalarının aktif ve özkaynak karlılığı azalışı, sektör ortalamasının üzerinde gerçekleşmiştir.